

**Кыргыз Республикасынын
Улуттук банкы**

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
ФИНАНСЫ СЕКТОРУНУН
ТУРУКТУУЛУГУ ЖӨНҮНДӨ ОТЧЁТ
2025-жылдын I жарым жылдыгынын
жыйынтыгы боюнча**

2025-жылдын декабрь айы

Бишкек

РЕДАКЦИЯЛЫК КЕҢЕШ

Төрага	Алиев Б.К.
Кеңештин мүчөлөрү	Козубеков А.А. Алиев А.А. Жапарова Э.М. Мамбеткул кызы А. Акулуева М.Ш. Карабаева А.М.
Жооптуу катчы	Орозалиев А.О.

Уюштуруучу: Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы
Басылма Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигинде 2012-жылдын 17-августунда
каттоодон өтүп, № 1863 күбөлүккө ээ болгон. ISSN:1694-8920.

© Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, 2025

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, 2025. Басылманы Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын уруксатысыз кайсы болбосун формада, кандай болбосун каражаттар аркылуу басып чыгарууга жана таркатууга жол берилбейт. Кайра басып чыгарууда жана которууда «Кыргыз Республикасынын финансы секторунун туруктуулугу жөнүндө отчет» басылмасына милдеттүү түрдө шилтеме келтирүү зарыл.

Басылманын мазмунуна тиешелүү суроолор менен төмөнкү дарекке кайрылууга болот:

Бишкек шаары, Чүй проспекти, 168

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы

Финансылык туруктуулукка мониторинг жүргүзүү жана талдоо бөлүмү

телефону: (+996 312) 66-91-67

факс: (+996 312) 61-07-30

электрондук почта: omfs@nbkr.kg

Басылма жылына 2 жолу кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыяланат.

Отчёттогу статистикалык, аналитикалык жана эсептик маалыматтар/баа берүүлөр отчёттук мезгилдин акырына карата абал боюнча келтирилген.

Бул басылмада колдонулган эсепке алуу ыкмалары же мурдагы маалыматтар өзгөрүшү мүмкүндүгүнөн улам, буга чейин жарыяланган маалыматтар өзгөртүлүшү ыктымал, демек 10 жыл ичиндеги маалыматтарга өзгөртүү киргизилиши мүмкүн.

Сандар тегеректелишинен улам, суммасын эсептөөдө акыркы катардагы эсептерде дал келбестиктер келип чыгышы мүмкүн.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын башка басылмалары

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын жылдык отчету

Басылма Улуттук банктын өткөн жыл ичинде аткарган иши жөнүндө толук маалымат камтыган отчету болуп саналат. Отчетто экономиканын реалдуу секторундагы, финансылык жана тышкы секторлордогу өзгөрүүлөргө баа берүүлөр, Улуттук банктын акча-кредит чөйрөсүндө, банк жана төлөм системалары, банк эмес финансы-кредит уюмдары секторунда кабыл алган чечимдери жана иш-аракеттери тууралуу маалымат, анын ичинде финансылык отчет, Улуттук банк жөнүндө жалпы маалымат жана статистикалык тиркемелер камтылат. Басылма кыргыз, орус жана англис тилдеринде басылып чыгат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын бюллетени

Басылмада Кыргыз Республикасынын негизги макроэкономикалык жана финансылык көрсөткүчтөрү боюнча статистикалык маалымат камтылат. Улуттук банктын расмий интернет-сайтында кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыяланат.

Акча-кредит саясаты жөнүндө отчет

Отчет аркылуу коомчулукка Улуттук банктын инфляциянын негизги факторлору жана Кыргыз Республикасынын тышкы жана ички чөйрөлөрүндө экономикалык жагдайдын өнүгүүсүнө баа берүүлөрдү иликтөөнүн жана болжолдоолордун негизинде акча-кредит саясаты чөйрөсүндө кабыл алынган чечимдери тууралуу маалымат берилет. Улуттук банктын расмий интернет-сайтында кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыяланат.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми

Басылмада тышкы сектордун өнүгүү тенденциялары чагылдырылат жана анда төлөм теңдеми, тышкы соода жүргүзүү, эл аралык камдар, тышкы карыз жана эл аралык инвестициялык позициялар, ошондой эле төлөм теңдемин түзүүдө колдонулуучу метамаалыматтар жана маалымат базасы камтылат. Чейрек сайын – февраль, июнь, август, ноябрь айларында кыргыз, орус жана англис тилдеринде басылып чыгат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын ченемдик актылары

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы тарабынан кабыл алынган жоболор, нускоолор жана башка ченемдик укуктук актылар. Журнал болжолу менен ай ичинде бир жолу кыргыз жана орус тилдерде басылып чыгат.

Улуттук банктын басылмалары бекитилген тизмеге ылайык таркатылат, ошондой эле Улуттук банктын расмий интернет-сайтында www.nbkr.kg/Басылмалар дареги боюнча жайгаштырылат.

МАЗМУНУ

КИРИШҮҮ	6
I. МАКРОЭКОНОМИКАЛЫК ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК КОНЬЮНКТУРА	9
1.1. Макроэкономикалык шарттар жана тобокелдиктер	9
1.2. Финансы секторунун түзүмү.....	12
1.3. Финансы рынокторунун абалы	14
1.4. Кыймылсыз мүлк рыногу	17
II. БАНК СЕКТОРУ	23
2.1. Банк секторун өнүктүрүүнүн негизги тенденциялары	23
2.2. Банк секторунун тобокелдиги.....	27
2.2.1. Кредиттик тобокелдик.....	27
2.2.2. Ликвиддүүлүк тобокелдиги	32
2.2.4. Валюта тобокелдиги	34
2.2.5. Пайыздык тобокелдик	36
2.2.6. «Дуушарлануу» тобокелдиги.....	37
2.2.7. Өлкөлүк тобокелдик.....	38
2.3. Банк секторун «кайтарым» стресс-тесттен өткөрүү	39
2.3.1. Кредиттик тобокелдикти «кайтарым» стресс-тесттен өткөрүү	39
2.3.2. Ликвиддүүлүк тобокелдигин «кайтарым» стресс-тесттен өткөрүү	40
2.3.3. Рыноктук тобокелдиктерди «кайтарым» стресс-тесттен өткөрүү.....	41
III. БАНК ЭМЕС ФИНАНСЫ-КРЕДИТ УЮМДАРЫ	42
3.1. Негизги тенденциялар	42
3.2. Банк эмес финансы-кредит уюмдарынын ишинде орун алышы ыктымал болгон тобокелдиктер.....	45
3.3. БФКУ секторун стресс-тесттен өткөрүү.....	49
IV. ТӨЛӨМ СИСТЕМАЛАРЫ.....	51
V. ФИНАНСЫ СЕКТОРУНУН ИШИН ЖӨНГӨ САЛУУНУ ӨРКҮНДӨТҮҮ	54
ГЛОССАРИЙ.....	56
КЫСКАРТЫЛГАН СӨЗДӨРДҮН ТИЗМЕСИ	57

КИРИШҮҮ

Кыргыз Республикасынын финансы секторунун туруктуулугу жөнүндө отчет Улуттук банк тарабынан 2012-жылдан тартып жарыяланып келет. Отчеттун негизги максаты болуп коомчулукка республиканын финансы системасынын туруктуулугуна жалпы баа берүү жөнүндө маалымдоо саналат.

Финансылык туруктуулук дегенден улам финансылык тең салмаксыздык жана таасирлер орун алган шартта да финансылык ортомчулук милдетин аткарууга өбөлгө түзгөн финансы мекемелеринин, финансы рынокторунун жана төлөм системаларынын жөнгө салынган жана үзгүлтүксүз ишин түшүнүү зарыл.

Жүргүзүлгөн мониторингдин жана финансылык туруктуулукка талдап-иликтөөлөрдүн натыйжалары Улуттук банк акча-кредит саясатынын негизги багыттарын иштеп чыгууда жана банк ишин жөнгө салууда, ошондой эле Кыргыз Республикасынын финансы-кредит уюмдарын өнүктүрүү стратегияларын иштеп чыгууда эске алынат.

Кыргыз Республикасынын финансы секторунун туруктуулугу жөнүндө отчет финансы рыногунун катышуучулары жана финансылык туруктуулук маселелерине кызыгуусун арткан жактар үчүн каралган.

КЫСТЫРМАЛАРДЫН ТИЗМЕСИ

1-кыстырма.	Турак жай менен камсыз болуу индекси	21
2-кыстырма.	Кыймылсыз мүлк рыногунда баанын өзгөрүшүнүн банк секторуна таасирин стресс-тесттен өткөрүү	22
3-кыстырма.	Коммерциялык банктарга статистикалык байкоо жүргүзүүнүн жыйынтыктары: кредиттөө	28
4-кыстырма.	Коммерциялык банктарга статистикалык байкоо жүргүзүүнүн жыйынтыктары: ири кардарлар.....	29
5-кыстырма.	Кредиттик жана валюта тобокелдиктери	34
6-кыстырма.	Концентрациялануу индекстеринин негизинде БФКУ секторунун ишине баа берүү.....	46

НЕГИЗГИ ТЫЯНАКТАР

2025-жылдын биринчи жарым жылдыгында Кыргыз Республикасында экономикалык жигердүүлүк жогору деңгээлде сакталып калган жана ал негизги өндүрүш секторлорундагы жана кызмат көрсөтүүлөр чөйрөсүндөгү оң динамика менен шартталган. Ички суроо-талаптын жогорулашы калктын реалдуу кирешелеринин өсүшү менен шартталган жана экономикалык жигердүүлүккө өбөлгө түзүүнү уланткан. Отчёттук мезгилде мамлекеттик баалуу кагаздарды (МБК) чыгаруу аркылуу карыз алышуулардын көлөмү көбөйгөн шартта, фискалдык сектордо бюджеттин кирешелеринин чыгашалардан жогорулашы белгиленген.

Улуттук банк тарабынан көрүлгөн акча-кредит саясатынын чаралары инфляцияны максаттуу көрсөткүчтөрдүн чегинде кармап турууга мүмкүнчүлүк берген.

Отчёттук мезгилде банк секторунда активдер, кредит портфели, депозиттик база, капитал жана финансылык ортомчулук сыяктуу негизги көрсөткүчтөрдүн өсүшү белгиленген.

Каралып жаткан мезгилде банк секторунун кредиттеринин жана депозиттеринин долларлашуу деңгээли 2024-жылдын ушул мезгилине салыштырмалуу төмөндөшү байкалган.

«Кайтарым» стресс-тесттердин натыйжасы, мурдагыдай эле, 2025-жылдын биринчи жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча финансылык туруктуулук запасынын болушун жана белгилүү бир макроэкономикалык таасирлерге туруштук берүү мүмкүнчүлүгүн билдирет. Мында банк секторунун олуттуу бөлүгү аралаш таасирлерге туруштук бере ала тургандыгын белгилеп кетүү зарыл.

Жалпысынан алганда, дүйнөдө орун алып турган геосаясий кырдаалга жана соода боюнча өнөктөш өлкөлөргө карата колдонулуп жаткан санкциялык чектөөлөргө карабастан, кароого алынып жаткан мезгил ичинде банк сектору үчүн белгилүү бир тобокелдиктер сакталып турган, бирок алардын деңгээли бүтүндөй финансы секторунун туруктуулугуна коркунуч келтирбейт. Кыргыз Республикасынын банк секторунун финансылык туруктуулук запасынын сакталышы байкалууда.

2025-жылдын I жарым жылдыгында системалуу мааниге ээ жана маанилүү төлөм системаларындагы тобокелдиктердин деңгээли жол берилген чекте катталган жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында жана төлөм системаларынын эрежелеринде каралган тобокелдиктерди тескөө механизмдери, ликвиддүүлүк деңгээлинин жогору сакталышы, камсыздандыруу депозиттери жана алдын ала төлөө системасы менен шартталган.

Отчёттук мезгилде финансы-кредит уюмдарынын ишин жөнгө салуучу ченемдик укуктук базаны өнүктүрүү ислам каржылоо принциптерин өркүндөтүүгө, банктык кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоо шарттарын, ошондой эле кредиттөө жана керектөөчүлөрдүн укуктарын коргоо системасын өнүктүрүүгө багытталган.

I. МАКРОЭКОНОМИКАЛЫК ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК КОНЬЮНКТУРА

1.1. Макроэкономикалык шарттар жана тобокелдиктер

Кыргыз Республикасында экономикалык жигердүүлүк жогору деңгээлде сакталып калган, ал негизги өндүрүш секторлорундагы жана кызмат көрсөтүүлөр чөйрөсүндөгү оң динамика менен шартталган. Ички суроо-талаптын жогорулашы калктын реалдуу кирешелеринин өсүшү менен шартталган жана экономикалык жигердүүлүккө өбөлгө түзүүнү уланткан. Отчеттук мезгилде мамлекеттик баалуу кагаздарды (МБК) чыгаруу аркылуу карыз алышуулардын көлөмү көбөйгөн шартта, фискалдык сектордо бюджеттин кирешелеринин чыгашалардан жогорулашы белгиленген.

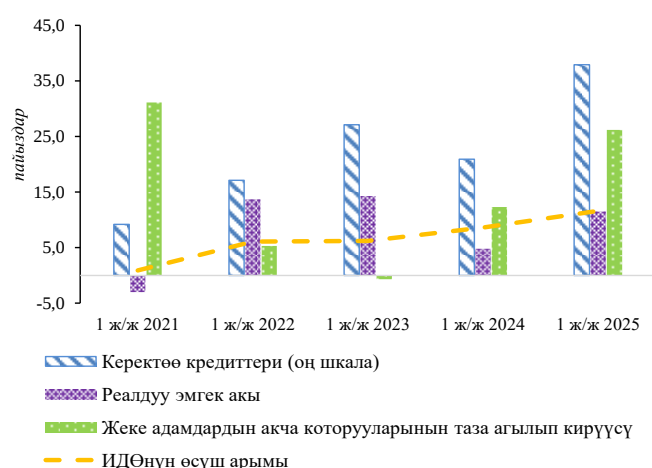
Улуттук банк тарабынан көрүлгөн акча-кредит саясатынын чаралары инфляцияны максаттуу көрсөткүчтөрдүн чегинде кармап турууга мүмкүнчүлүк берген.

Тышкы шарттар

2025-жылдын I жарым жылдыгында дүйнөлүк экономиканын өнүгүшүнө алдыңкы өлкөлөрдүн соода саясатындагы өзгөрүүлөр жана геосаясий факторлордун күчөшү таасирин тийгизген, буга дүйнөлүк товардык жана финансылык рынокторундагы белгисиздик жагдайынын күчөшү жана өзгөрүлмөлүүлүктүн жогорулашы түрткү берген. Кыргыз Республикасынын соода боюнча өнөктөш өлкөлөрүндө жогору инфляциялык динамика сакталып турган. 2025-жылдын июнь айынын жыйынтыгы боюнча Казакстан Республикасында жылдык инфляция – 11,8 пайызды, Өзбекстан Республикасында – 8,7 пайызды, Россия Федерациясында – 9,4 пайызды түзгөн, бул инфляцияга тышкы басымды күчөтүү менен өлкөлөрдөн импорттолуучу продукциянын наркынын өсүшүнө түрткү берген.

Ички шарттар

1.1.1-график. Ички суроо-талап факторлору

Булагы: КР УСК, Улуттук банк.

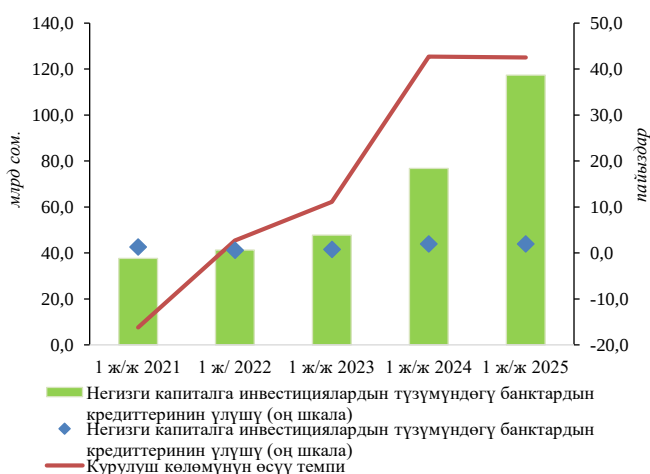
2025-жылдын I жарым жылдыгында соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдүн ушул сыяктуу көрсөткүчтөрүнөн жогорулоо менен Кыргыз Республикасынын экономикасында экономикалык өсүштүн жогорулашы катталган. Реалдуу ИДӨ 11,6 пайызга өскөн.

Ички суроо-талап калктын кирешелери көбөйүшү жана чет өлкөдөн акча которуулардын агылып кирүүсү менен шартталган. Реалдуу айлык акы 2025-жылдын январь-июнь айларында жылдык мааниде 11,5 пайызга көбөйгөн, эмгек акынын өсүшү экономикалык иштин бардык чөйрөлөрүндө катталган.

Эмгек рыногунда алгылыктуу тенденциялар белгиленген. 2025-жылдын I жарым жылдыгында 159,0 миң жумуш орду түзүлгөн, бул өткөн жылдын ушул мезгилинин көрсөткүчүнөн 2,9 эсеге көп жана өлкөдө иш жигердүүлүгүнүн жогорулашын билдирет. КР УСК маалыматы

боюнча Кыргыз Республикасында 2025-жылдын 1-июлуна карата катталган расмий жумушсуздук деңгээли жумушчу күчтүн жалпы санынын 1,6 пайызын түзгөн, бул 2024-жылдын I жарым жылдыгында катталган көрсөткүчтөн 2,1 пайызга төмөн.

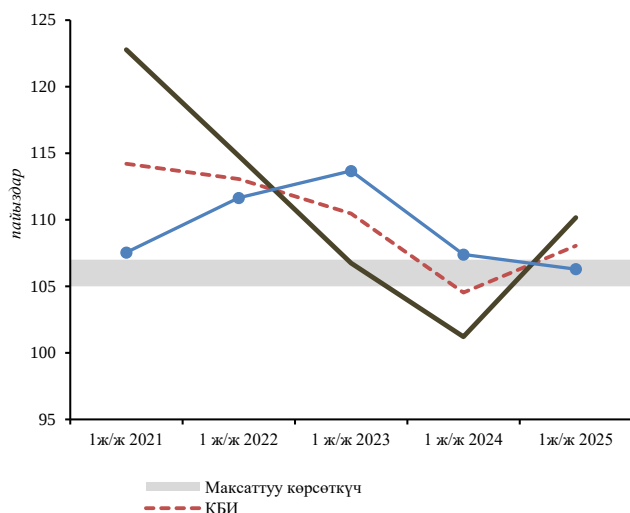
1.1.2-график. Негизги капиталга инвестициялар

Булагы: КР УСК.

экономиканын реалдуу секторун кредиттөө көлөмүн көбөйткөн. Коммерциялык банктардын кредит портфели 2025-жылдын I жарым жылдыгы ичинде 22,4 пайызга

1.1.3-график. Кыргыз Республикасында инфляция динамикасы

Булагы: КР УСК

жыйынтыгы боюнча инфляциянын түзүмү төмөнкүчө түптөлгөн: баалардын өсүшү азык-түлүк товарларына 10,2 пайызды, алкогольдук ичимдиктерге жана тамеки заттарына – 8,5 пайызды, кызмат көрсөтүүлөргө – 5,6 пайызды жана азык-түлүктөн башка товарларга – 5,5 пайызды түзгөн. Отчеттук мезгил ичинде инфляциянын негизги факторлорунан болуп, дүйнөлүк мунайзарттар жана азык-түлүк рынокторундагы баалардын өзгөрүлмөлүүлүгү, электр энергиясына тарифтерди кайра карап чыгуу, ошондой эле соода боюнча өнөктөш өлкөлөрдөгү жогорулатылган инфляциялык басым саналат, бул импорт боюнча инфляцияны шарттаган.

Акыркы үч жыл ичинде өлкө экономикасында курулуш сектору башка секторлорго салыштырмалуу жогорку өсүш арымын көрсөткөн. Негизги капиталга инвестициялардын көлөмү кыйла көбөйгөн. 2025-жылдын I жарым жылдыгы ичинде негизги капиталга инвестициялар 42,9 пайызга жогорулаган.

Бул инвестициялар, негизинен, мамлекеттик бюджеттин каражаттары, ишканалардын, уюмдардын жана калктын каражаттары эсебинен каржыланат.

Өлкөнүн банк сектору экономикага өбөлгө түзүүдөгү негизги таасирин уланткан. Коммерциялык банктар кредиттөө көлөмүн көбөйткөн. Коммерциялык банктардын кредит портфели 2025-жылдын I жарым жылдыгы ичинде 22,4 пайызга жогорулаган, бул негизинен, керектөө, ипотекалык кредиттөө, ошондой эле соода жана айыл чарба кредиттеринин көлөмү өсүшү менен шартталган.

2025-жылдын I жарым жылдыгы ичинде Кыргыз Республикасындагы инфляция Улуттук банктын күтүүлөрүнүн алкагында сакталып, орточо чекте болгон, бирок отчеттук мезгилдин акырына карата дүйнөлүк конъюнктура бааларынын өзгөрүлмөлүүлүгүнө жана азык-түлүктүн айрым түрлөрүнүн баа динамикасынын сезондук өзгөрүшүнө байланыштуу тышкы факторлордун таасиринен улам тездеген.

2025-жылдын июнь айында инфляция жылдык мааниде 8,0 пайызды түзгөн. Биринчи жарым жылдыктын

Фискалдык сектор. Алты айдын жыйынтыгы боюнча өлкөнүн мамлекеттик бюджетти 60,4 млрд сом өлчөмүндө профицит менен түптөлгөн же ИДӨгө карата 8,5 пайызды түзгөн. Өлкөдө экономикалык жигердүүлүктүн жогорулашына, ошондой эле салык жана бажы төлөмдөрүн жыйноодогу өзгөрүүлөргө байланыштуу, бюджеттин киреше бөлүгүнүн чыгашаларга салыштырмалуу кыйла жогору өсүш арымы байкалган.

Ошол эле учурда бюджетти таза каржылоо тышкы жана ички милдеттенмелердин көбөйүшү эсебинен 34,2 млрд сомго чейин көбөйгөн, бул мамлекеттик карыздын жыл башынан тартып 27,8 пайызга, анын ичинде ички карыздын 53,5 пайызга өсүшүнө алып келген.

1.2. Финансы секторунун түзүмү

Кыргыз Республикасынын финансы секторунун институционалдык түзүмүнө коммерциялык банктар жана башка финансы институттары кирет.

1.2.1-таблица. Финансы секторунун институционалдык түзүмү

(финансы институттарынын саны)

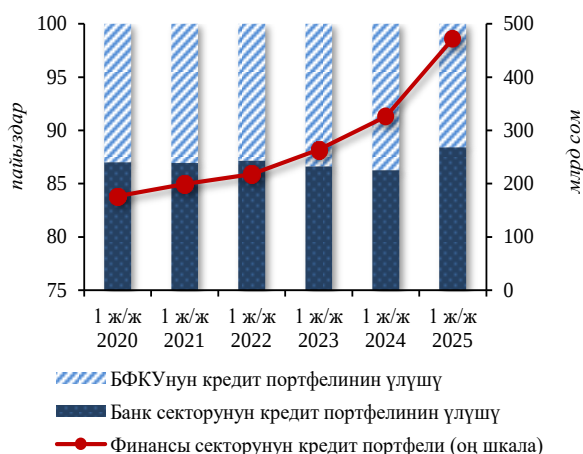
Финансы институттары	1 ж/ж 2020	1 ж/ж 2021	1 ж/ж 2022	1 ж/ж 2023	1 ж/ж 2024	1 ж/ж 2025
Коммерциялык банктар	23	23	23	23	21	21
Башка финансылык компаниялар, анын ичинде:	627	607	611	752	863	986
Банктык эмес жана адистештирилген финансы-кредит уюмдары (БАФКУ), анын ичинде:	627	607	611	752	863	986
Микрофинансылык уюмдар, анын ичинде:	134	134	130	129	113	106
микрокредиттик компаниялар	87	87	85	86	68	63
микрокредиттик агенттиктер	38	38	35	34	35	34
микрофинансылык компаниялар	9	9	10	9	10	9
Адистештирилген финансы-кредит уюму	1	1	1	1	1	1
Кредиттик бюrolор	2	2	2	2	2	2
Кредиттик союздар	93	91	86	83	79	75
Алмашуу бюrolору	396	377	390	535	667	801
Гарантиялык фонд ААКсы	1	1	1	1	1	1
Турак жай-сактык кредиттик компаниялар	-	1	1	1	0	0
Камсыздандыруу компаниялары*	16	16	15	17	-	-
Инвестициялык фонддор*	3	3	3	3	-	-
Фондулук биржалар*	3	4	4	4	-	-
Пенсиялык фонддор*	3	3	3	3	-	-

Булагы: КБ, БФКУ, КР УСК, Мамфинкөзөмөл.

2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча банктардын жана банк эмес финансы-кредит уюмдарынын (БФКУ) активдери 1 087,2 млрд сомду, же ИДӨгө карата 66,3 пайызды түзөт.

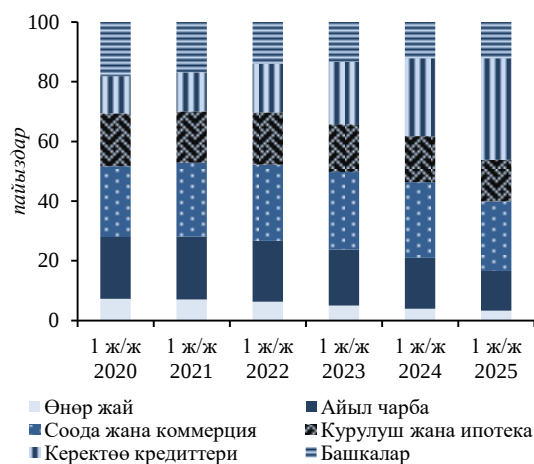
2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча финансы секторунун чогуу алгандагы кредит портфели 471,6 млрд сомду же ИДӨгө карата 28,8 пайызды түзгөн. Финансы секторунун кредит портфелинде кредиттердин үлүшү 2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча 88,4 пайызды түзгөн (1.2.1-график).

1.2.1-график. Кредит портфелинин түзүмү

Булагы: КБ жана БФКУ.

1.2.2-график. Финансы секторунун кредит портфелинин тармактык түзүмү

Булагы: КБ жана БФКУ.

Коммерциялык банктардын жана БФКУ кредит портфелинин тармактык түзүмүндө кредиттердин эң көп концентрацияланышы керектөө кредиттеринде белгиленген. 2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча экономиканын аталган тармактарында финансы секторунун кредит портфелинин жалпы үлүшү кредиттердин жалпы көлөмүнүн 75,9 пайызына жетип, 160,4 млрд сомду түзгөн (1.2.2-график).

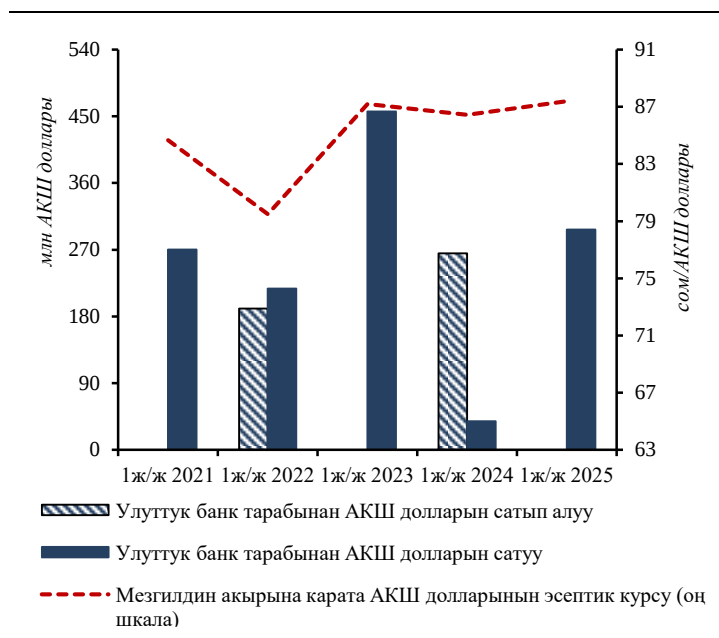
1.3. Финансы рынокторунун абалы

Ички валюта рыногунда 2025-жылдын I жарым жылдыгында алмашуу курсунун ийкемдүүлүгү сакталып, айрым мезгилдерде улуттук валютанын бекемделиши байкалган. Банктар аралык кредиттик рынокто жигердүүлүк байкалган, кыска мөөнөттүү пайыздык чендер пайыздык чектин төмөнкү чегине жакын деңгээлде болгон. Кыска мөөнөттүү ресурстарга муктаждык банктар аралык карыз алышуулар менен толук жабылган. Мамлекеттик баалуу кагаздар рыногунун узак мөөнөттүү жана кыска мөөнөттүү сегменттеринде бүтүмдөрдүн көлөмү 2024-жылдын ушул мезгилинин көрсөткүчүнөн жогору түптөлгөн.

1.3.1. Валюта жана акча рынокторунун абалы

Валюта рыногу

1.3.1.1-график. Валюта рыногунда Улуттук банктын интервенцияларынын динамикасы

Булагы: Улуттук банк.

Бүтүндөй алганда, 2025-жылдын I жарым жылдыгы ичинде ички валюта рыногунда кырдаал туруктуу болгон, мында рынокто чет өлкө валютасына суроо-талап жана сунуштун калыптанышынын натыйжасында алмашуу курсунун ийкемдүүлүгү сакталып турган.

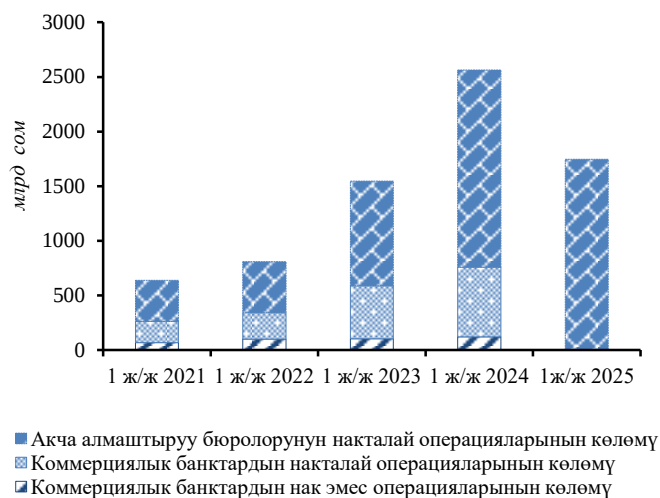
2025-жылдын июнь айынын акырына карата абал боюнча АКШ долларынын сомго карата расмий курсу 2024-жылдын акырындагы көрсөткүчкө салыштырмалуу 0,5 пайызга көбөйүү менен 87,3940 сомду түзгөн.

2025-жылдын I жарым жылдыгынын ортосунан валюта рыногунда чет өлкө валютасын сунуштоо көлөмүнүн азайышы жана расмий алмашуу курсунун өзгөрүү диапозонунун кеңейиши байкалган, расмий алмашуу курсу 2025-жылдын I

жарым жылдыгында 1 АКШ доллары үчүн 85,6093-87,4500 сомду (1,8 сом) түзгөн, ал эми 2024-жылдын ушул мезгилиндеги өзгөрүү диапозону 1 АКШ доллары үчүн 86,4454-89,5100 сомду (3,1 сом) түзгөн.

Улуттук банк алмашуу курсунун кескин өзгөрүшүн жөнгө салуу максатында, 2025-жылдын I жарым жылдыгында чет өлкө валютасын сатуу боюнча 297,1 млн АКШ доллары суммасына валюта интервенцияларын өткөргөн.

1.3.1.2-график. Операциялардын түрлөрү боюнча чет өлкө валютасын сатып алуу жана сатуу көлөмү (сом эквивалентинде)

Булагы: Улуттук банк

дээрлик өзгөргөн эмес (43,5 пайыз), еврону сатып алуу-сатуу операцияларынын үлүшү 1,4 пайыздан 2,5 пайызга чейин өскөн, казак теңгесиндеги операциялардын үлүшү 0,03 пайыздан 0,04 пайызга чейин бир аз жогорулаган, ал эми кытай юаны менен операциялардын үлүшү 4,7 пайыздан 0,5 пайызга чейин бир аз кыскарган.

Валюта рыногунда операциялардын негизги бөлүгү, мурдагыдай эле, накталай түрдө жүргүзүлгөн, анын үлүшү 8,9 пайыздык пунктка, жалпы көлөмдүн 86,5 пайызына чейин төмөндөгөн. Мында накталай операциялардын түзүмүндө, мурдагыдай эле, алмашуу бюролорунун накталай операциялары ээлейт, бул көбүнчө ички валюта рыногунда түптөлгөн жагдайга байланыштуу болгон.

Валюта операцияларынын номиналы боюнча еврону жана казак теңгесин сатып алуу жана сатуу көлөмүнүн өсүшү белгиленген, ал эми АКШ доллары, орус рубли жана кытай юаны менен ушул сыяктуу операциялар көлөмү азайган.

Банктар аралык кредиттик рынок

Банктар аралык кредит рыногундагы жигердүүлүк 2025-жылдын I жарым жылдыгында 2024-жылдын ушул мезгилиндеги көрсөткүчтөн жогору болгон. 2025-жылдын биринчи алты айы ичиндеги банктар аралык кредит рыногунда репо шарттарындагы бүтүмдөрдүн көлөмү 9,0 млрд сомду түзгөн, бул 2024-жылдын ушул мезгилиндеги көрсөткүчтөн 17,3 пайызга көп. Банктар аралык кредит рыногунда орточо алынган чен 4,10 пайызды (-6,3 п.п.) түзгөн. Отчеттук мезгилде репо операцияларынын орточо алынган мөөнөтү 2024-жылдын ушул мезгилиндеги 5 күндөн 8 күнгө чейин көбөйгөн. Мында улуттук жана чет өлкө валюталарындагы бүтүмдөр ишке ашырылган эмес.

Банк сектору ликвиддүүлүктүн убактылуу ажырымын жабуу үчүн банктар аралык карыз алышууга барышкан, Улуттук банктын кыска мөөнөттүү кредиттик ресурстарына муктаждык болгон эмес. 2025-жылдын I жарым жылдыгында овернайт кредиттери берилген эмес. Коммерциялык банктардын каражаттарын Улуттук банкта овернайт депозиттерине жайгаштыруунун дүң көлөмү 12 631,8 млрд сомду түзгөн, бул 2024-жылдын I жарым жылдыгына салыштырмалуу 3,2 эсеге көп.

1.3.2. Баалуу кагаздар рыногунун абалы

2025-жылдын I жарым жылдыгында «Кыргыз фондулук биржасы» ЖАКтын (КФБ) аянтчасында мамлекеттик баалуу кагаздар рыногунун кыска мөөнөттүү сегменти жүгүртүү мөөнөтү 12 айлык¹ мамлекеттик казына векселдери (МКВ) менен гана сунушталган, ал эми 2024-жылдын ушул мезгилине салыштырганда мамлекеттик баалуу кагаздар боюнча суроо-талап менен сатуу көлөмү эки эседен ашыгыраакка көбөйгөн. Аукциондордун, ошондой эле кошумча жайгаштыруулардын натыйжасында, МКВ сатуу көлөмү 2025-жылдын I жарым жылдыгында 10,8 пайыз орточо алынган кирешелүүлүк боюнча 1,6 млрд сомду түзгөн.

Отчёттук мезгил ичинде Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын соода аянтчасында узак мөөнөттүү баалуу кагаздар сегментинде 2 жылдык жана 20 жылдык МКОну кошпогондо, бардык мөөнөттөгү МКО сунушталган. 2024-жылдын I жарым жылдыгына салыштырганда МКО боюнча суроо-талап, сунуш жана сатуу көлөмү көбөйгөн. Ошентип, суроо-талап 4,8 эсеге өсүп, 101,5 млрд сомду түзгөн, ал эми сунуш 109,8 млрд сомго чейин, 4,8 эсеге көбөйгөн. Кошумча жайгаштырууларды эске алуу менен сатуу көлөмү 4,9 эсеге, 101,5 млрд сомго чейин көбөйгөн. Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын аянтчасында жайгашкан МКОнун орточо алынган кирешелүүлүгү 4,1 пайыздык пунктка төмөндөп, 12,1 пайыз деңгээлинде түптөлгөн. Негизинен, коммерциялык банктардан жана институционалдык инвесторлордон узак мөөнөттүү мамлекеттик баалуу кагаздарга суроо-талап көп болгон.

КФБ платформасында мамлекеттик баалуу кагаздар менен сооданы өнүктүрүү жигердүү улантылган. 2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча КФБ соода аянтчасында 2 жылдык МКОну кошумча жайгаштырууну эске алганда, сунуштоо жана сатуу көлөмү 2024-жылдын I жарым жылдыгына салыштырганда 2,6 эсеге көбөйүү менен, тиешелүүлүгүнө жараша, 1,8 жана 1,4 млрд сомду түзгөн. Аталган МКОнун орточо алынган кирешелүүлүгү өткөн мезгилге салыштырганда 13,1 пайызга чейин (-1,5 п.п.) төмөндөгөн.

Отчёттук мезгилде банк системасында үстөк ликвиддүүлүктүн жогорку деңгээли сакталып турган. Улуттук банктын ноталар рыногунда суроо-талап 2024-жылдын ушул мезгилине салыштырмалуу 3,7 пайызга төмөндөгөн. Отчёттук мезгилде Улуттук банктын ноталар рыногун 7 жана 91 күндүк ноталар түзгөн. 2025-жылдын I жарым жылдыгында ноталарды сатуунун жалпы көлөмү өткөн жылдын ушул мезгилине салыштырганда 52,2 пайызга төмөндөп, 231,0 млрд сомду түзгөн. Мында сатуунун көбүрөөк көлөмү Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 7 күндүк ноталарына туура келген, алардын үлүшү 99,6 пайыз чегинде катталган. Жүгүртүү мөөнөтү 7 күндүк ноталар боюнча орточо алынган кирешелүүлүк 2024-жылдын январь-июнь айларындагы 10,5 пайыздан 2025-жылдын ушул мезгилинде 3,4 пайызга чейин төмөндөгөн.

¹ Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги 2020-жылдын февраль айынан тартып жүгүртүү мөөнөтү 12 айлык МКВны гана сунуштайт.

1.4. Кыймылсыз мүлк рыногу

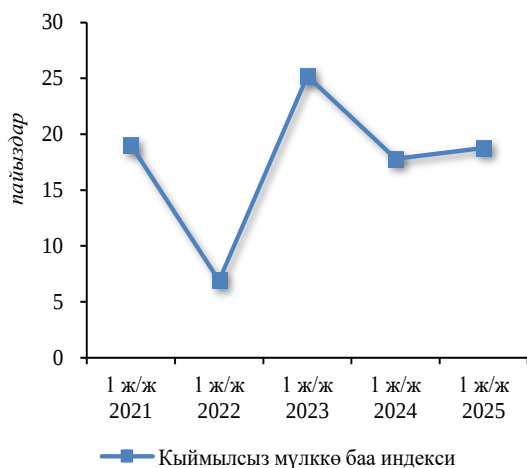
Кыргыз Республикасынын кыймылсыз мүлк рыногунда 2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча кыймылсыз мүлккө баа индексинин өсүш арымынын жогорулашы байкалган, ал 2024-жылдын ушул мезгилине салыштырганда жеке үйлөргө (баа 22,8 пайызга өскөн) жана квартираларга (баа 14,7 пайызга өскөн) баалардын өсүшү менен шартталган.

Отчеттук мезгилде турак жайдын жеткиликтүүлүк индексинин 8,1ден 7,6 жылга чейин начарлоосу (өсүшү) белгиленген, ал өсүш орточо айлык номиналдык эмгек акынын өсүш арымынын (19,0 пайыз) кыймылсыз мүлккө баанын өсүш арымынан (14,7 пайыз) озуп кетиши менен шартталган. Бул факт кыймылсыз мүлктүн жеткиликтүүлүк жагдайынын жакшырышын тастыктап турат.

Кыймылсыз мүлк рыногу боюнча финансы сектору үчүн тобокелдиктер орточо бойдон калууда, бул банктардын жалпы кредит портфелинде ипотекалык кредиттердин² үлүшү анча жогору эмес болушу менен шартталган.

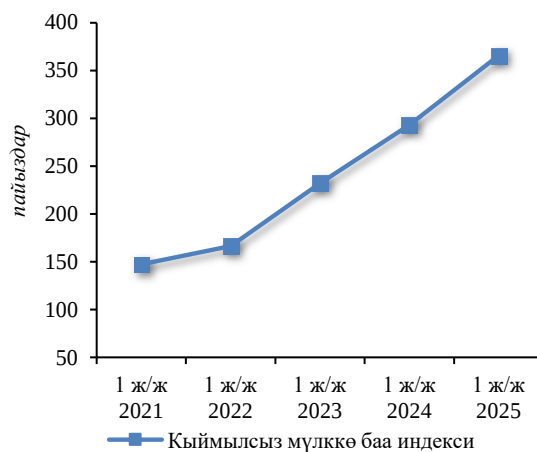
Кыргыз Республикасында 2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча турак жай кыймылсыз мүлкүнө баалардын индексинин өсүш арымынын 17,8 пайыздан 18,8 пайызга чейин өсүшү жана турак жай кыймылсыз мүлкүнө базистик баа индексинин 293,3 пайыздан 365,4 пайызга чейин өсүшү белгиленген. Бул 2024-жылдын ушул мезгилине салыштырганда жеке турак үйлөрдүн баасы 22,8 пайызга жана квартиралардын баасы 14,7 пайызга өсүшүнө байланыштуу болгон.

1.4.1-график. Турак жай кыймылсыз мүлк рыногунда баа индексинин өсүш арымы

Булагы: Жер ресурстары агенттиги, Улуттук банктын эсептөөлөрү.

1.4.2-график. Турак жай кыймылсыз мүлк рыногунда базистик баа индексинин өсүш арымы³

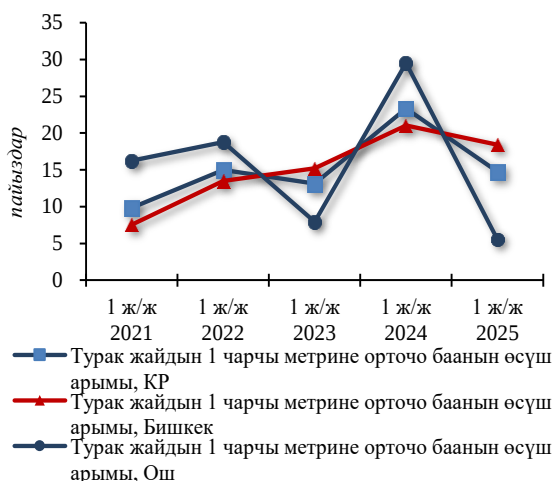
Булагы: Жер ресурстары агенттиги, Улуттук банктын эсептөөлөрү.

2025-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча Ош шаарында 1 чарчы метр турак жайдын (батирдин) орточо баасы 2024-жылдын ушул мезгилине салыштырганда 5,5 пайызга (74,1 миң сомго чейин), Бишкек шаарында – 18,4 пайызга (107,1 миң сомго чейин) жогорулаган. Ош шаарындагы жеке турак үйлөрдүн 1 чарчы метринин орточо баасы 2024-жылдын ушул мезгилине салыштырганда 22,4 пайызга (73,8 миң сомго чейин), Бишкек шаарында 42,3 пайызга (161,9 миң сомго чейин) жогорулаган.

² Азыркы учурда Кыргыз Республикасынын шарттарында ипотекалык кредит деген түшүнүк, эрежедегидей эле, кыймылсыз мүлккө менчик укугун күрөөгө коюу менен берилген узак мөөнөттүү кредитти билдирет.

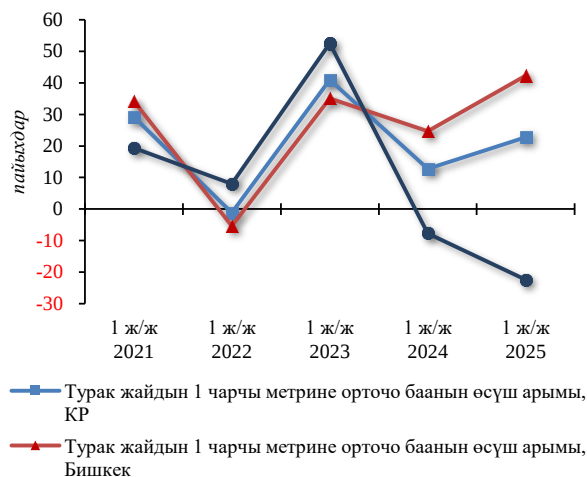
³ Базистик мезгил катары 2010-жыл алынган.

1.4.3-график. Квартираларга баанын өзгөрүү динамикасы

Булагы: Жер ресурстары агенттиги, Улуттук банктын эсептөөлөрү

1.4.4-график. Жеке турак үйлөргө баанын өзгөрүү динамикасы

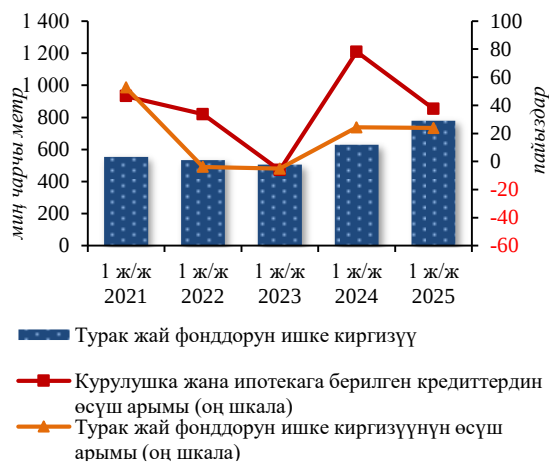

Булагы: Жер ресурстары агенттиги, Улуттук банктын эсептөөлөрү.

Отчеттук мезгил ичинде кыймылсыз мүлктү сатып алуу-сатуу бүтүмдөрүнүн саны 358,3 пайызга көбөйүп, 101 323 түзгөн. Квартираларды жана үйлөрдү сатып алуу-сатуу бүтүмдөрүнүн саны 2024-жылдын ушул мезгилине салыштырганда, тиешелүүлүгүнө жараша, 358,3 пайызга жана 358,2 пайызга көбөйүү менен, 57 301 жана 44 022 27 869 түзгөн.

Турак жай курулушу чөйрөсүндө оң динамика белгиленген. 2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча пайдаланууга берилген турак жай фондунун объекттеринин жалпы көлөмү 2024-жылдын ушул мезгилиндеги көрсөткүчтөн 23,9 пайызга жогорулаган, бул негизинен, Ош (280,0 пайыз), Бишкек (223,9 пайыз) шаарларында, Нарын (25,3 пайыз) жана Ысык-Көл (25,2 пайыз) областтарында пайдаланууга берүү көлөмү көбөйүшү менен шартталган. Калган областтарда турак жай фонддорун пайдаланууга берүү көлөмү төмөндөгөн.

1.4.5-график. Турак жайды пайдаланууга берүү, курулушка жана ипотекага берилген кредиттер динамикасы⁴

Булагы: КР УСК, Улуттук банктын эсептөөлөрү.

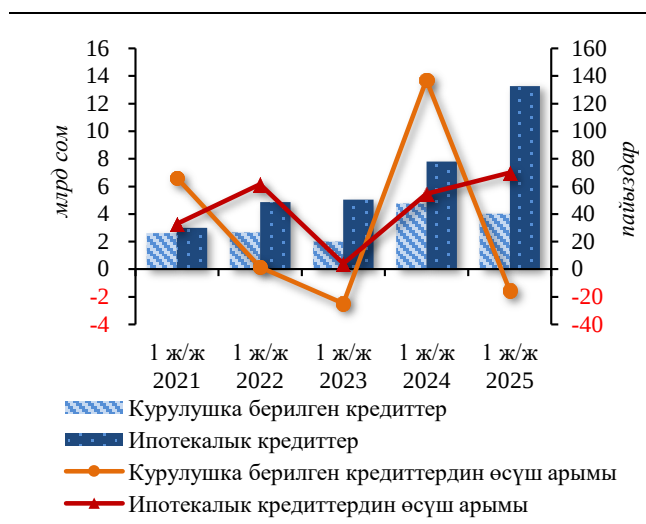
⁴ Бир мезгил ичиндеги маалыматтар.

1.4.1-таблица. Пайдаланууга берилген турак жай аянтынын географиялык түзүмү

	1 ж/ж 2024-ж.		1 ж/ж 2025-ж.	
	Берилүүчү жалпы аянттар, миң чарчы	Жалпы аянтынан салыштырма	Берилүүчү жалпы аянттар, миң чарчы	Жалпы аянтынан салыштырма
	метр	салмагы, %	метр	салмагы, %
Бишкек шаары жана Чүй областы	220,3	35,0	372,4	47,8
Ош шаары жана Ош областы	108,5	17,2	145,0	18,6
КРнын башка областтары	300,5	47,8	262,1	33,6
Бардыгы болуп	629,3	100,0	779,5	100,0

Булагы: КР УСК.

2025-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча ипотекалык кредиттердин көлөмү көбөйгөн, ал эми курулушту каржылоо көлөмү 2024-жылдын ушул мезгилине салыштырганда кыскарган. Отчёттук мезгилде курулушка берилген кредиттердин көлөмү 15,5 пайызга (4,0 млрд сомго чейин), ал эми ипотекага – 69,9 пайызга (до 13,3 млрд сомов) азайган.

1.4.6-график. Курулушка жана ипотекага берилген кредиттердин көлөмү⁵

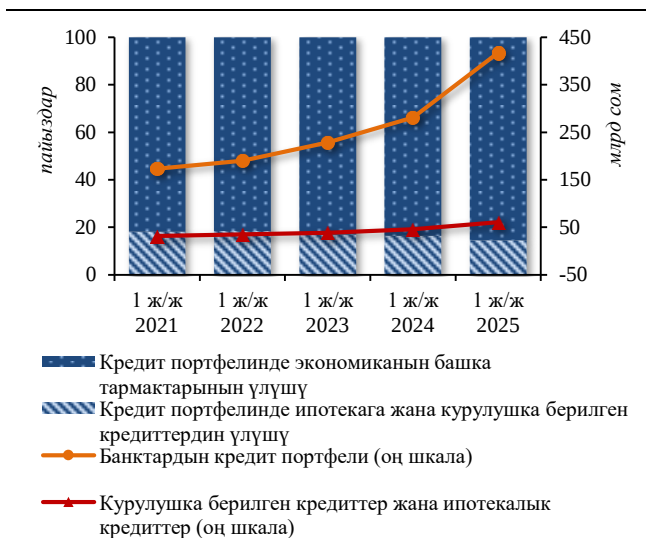
Булагы: КБ, Улуттук банк.

2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча, курулуш жана турак үйлөрдү пайдаланууга берүү, негизинен, калктын каражатынын эсебинен жүргүзүлгөн (жалпы пайдаланууга берүү көлөмүнүн 76,8 пайызы)⁶.

2025-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча курулушка жана ипотекага кредиттердин коммерциялык банктардын жалпы кредит портфелиндеги үлүшү 14,5 пайызды түзгөн, алардын ичинен 11,0 пайызы ипотекага берилген кредиттерге туура келет. 2024-жылдын ушул мезгилине салыштырганда курулушка жана ипотекага берилген кредиттердин коммерциялык банктардын жалпы кредит портфелиндеги үлүшү 1,9 п.п. азайган (1.4.7-график).

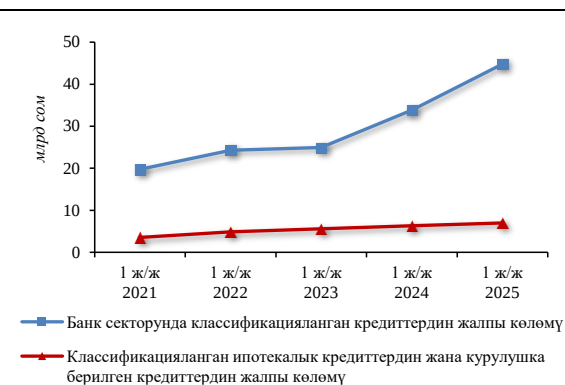
⁵ Бир мезгил ичиндеги маалыматтар.⁶ «КР социалдык-экономикалык абалы (2025-жылдын январь –июнь айлары)», КР УСК.

1.4.7-график. Коммерциялык банктардын кредит портфелинде курулушка жана ипотекага берилген кредиттердин чогуу алгандагы үлүшү⁷

Булагы: КБ, Улуттук банк.

1.4.8-график. Классификацияланган кредиттердин динамикасы

Булагы: КБ.

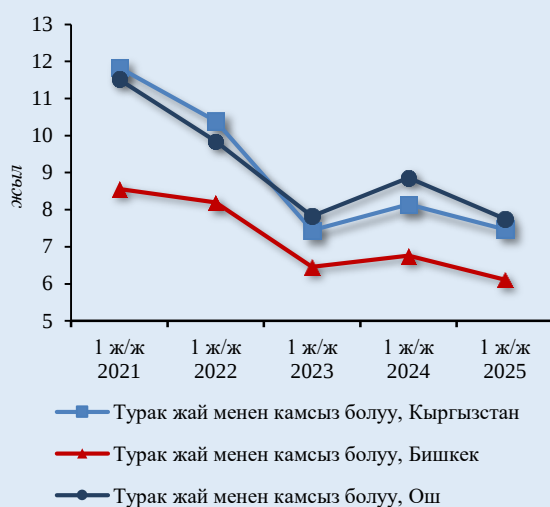
Ипотекага жана курулушка классификацияланган кредиттердин жалпы көлөмү 9,8 пайызга көбөйүп, 6 973,4 млн сомду түзгөн. Мында отчеттук мезгил ичинде аталган тармактарда проблемалуу кредиттердин чогуу алгандагы үлүшү 3,2 п.п. азайган жана банк секторунун проблемалуу кредиттеринин жалпы көлөмүнүн 15,6 пайызын түзгөн. Ипотекага жана курулушка классификацияланган чет өлкө валютасындагы кредиттердин көлөмү 15,3 пайызга көбөйгөн жана негизинен курулушка берилген кредиттердин сапатынын начарлашы эсебинен 5 298,3 млн сомду түзгөн.

⁷ Бир мезгилдин акырына карата маалыматтар.

1-кыстырма. Турак жай менен камсыз болуу индекси

2025-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча Кыргыз Республикасында турак жай менен камсыз болуу индекси 2024-жылдын ушул мезгилине салыштырганда, орточо статистикалык үй-бүлөнүн турак жай сатып алууга каражат топтоо үчүн зарыл болгон убактысын (жылдардын санын) 8,1 жылдан 7,5 жылга чейин кыскартуу эсебинен көбөйгөн (1-график). Бул орточо айлык номиналдык эмгек акынын өсүш арымынын (19,0 пайыз) кыймылсыз мүлккө баалардын өсүш арымынан (14,7 пайыз, 1-график) артышы менен шартталган.

1-график. Минималдуу керектөө бюджетин эске алганда, турак жай (квартира) менен камсыз болуу индекси

2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасында 54 чарчы метр аянтында квартира сатып алуу үчүн үч адамдан турган үй-бүлөнүн ичинен эки адам киреше тапкан жана ага 26 309,8 сом өлчөмүндө (үй-бүлөнүн жыйынды кирешесинин 31,3 пайызы) минималдуу керектөө бюджетти туура келген үй-бүлөнүн орточо айлык номиналдык эмгек акысын (42 020,0 сом) башка бирдей шарттарда 7,5 жыл бою топтоо зарыл.

Булагы: КР УСК, Жер ресурстары агенттиги, Улуттук банк.

2-кыстырма. Кыймылсыз мүлк рыногунда баанын өзгөрүшүнүн банк секторуна таасирин стресс-тесттен өткөрүү⁸

2025-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча банктардын кредиттик портфелинде күрөөгө коюлган кыймылсыз мүлк менен камсыздалган кредиттердин саны кредиттердин жалпы санынын 7,2 пайызын түзөт. Кыймылсыз мүлк түрүндөгү кредиттерди камсыздоо көлөмү (күрөөлүк нарк боюнча) кредит портфелинин бардык күрөөлүк камсыздоосунун 62,9 пайызын түзгөн.

Банк сектору үчүн кредиттик тобокелдиктер кыймылсыз мүлк түрүндөгү күрөөнүн наркынын кредит боюнча төлөө калдыгынан төмөн болушу жана карыз алуучунун кредитти андан ары төлөөдөн баш тартуу ыктымалдыгы менен шартталган. Стресс-тесттен өткөрүү орду жабылбаган ссудалардан улам келип чыгышы мүмкүн болгон жоготууга саны боюнча баа берүүгө, ошондой эле чабал банктарды аныктоого багытталган.

1-схема. Кыймылсыз мүлк рыногунда баанын өзгөрүүсүнүн банк секторунда кредиттик тобокелдик деңгээлине тийгизген таасирин стресс-тесттен өткөрүү жыйынтыктары

* 2008-жылдын жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасында кыймылсыз мүлк баалары 23 пайызга төмөндөгөн.

Стресс-тестке кошумча кыймылсыз мүлккө баанын төмөндөшүнүн чектүү деңгээли аныкталган, мында банк секторунун пайдасынын төмөндөшү жана айрым банктарда чыгымдардын келип чыгуу тобокелдиги орун алышы ыктымал. Кыймылсыз мүлккө баанын 35,2 пайызга төмөндөшү ыктымалдыгынан жана карыз алуучулардын кыймылсыз мүлк менен камсыздалып, мурда алынган кредиттерди тейлөөдөн баш тарткан, ошондой эле аларды кийинчерээк рынокто төмөн баада сатуу үчүн күрөөлүк камсыздоону банктардын балансына кабыл алган учурда, банк сектору пайданын көлөмүнүн төмөндөшү тобокелдигине жана айрым банктар чыгым тартуу тобокелдигине дуушарланышы ыктымал. Мында, кыймылсыз мүлккө баа 31,3 пайызга төмөндөгөн учурда, айрым системалуу мааниге ээ банктар окшош тобокелдиктерге дуушарлануу ыктымалдыгы бар. Кыймылсыз мүлккө баа, тиешелүүлүгүнө жараша, 78,9 жана 86,6 пайызга төмөндөгөн шартта, банк сектору, анын ичинде системалуу мааниге ээ банктар тарабынан, капитал шайкештиги ченемин бузуу тобокелдигин болжолдоого болот⁹.

⁸ Стресс-тест 2025-жылдын 31-июнуна карата абал боюнча коммерциялык банктардын сурамжылоо маалыматтарынын негизинде жүргүзүлгөн.

⁹ Эсептөөлөрдө банктар күрөөгө коюлган кыймылсыз мүлктү баалоо наркындагы айырманы эске алган эмес, ал рыноктук нарктан 20 пайызга чейин төмөн болушу мүмкүн. Ушуну эске алганда, кыймылсыз мүлккө баанын төмөндөшүнүн чектүү мааниси 20 пайызга жогорулашы ыктымал.

II. БАНК СЕКТОРУ

2025-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча банк секторунун активдери, кредит портфели, депозиттик базасы жана капиталы сыяктуу негизги көрсөткүчтөрүнүн көбөйүшү байкалган.

2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча банк секторунун таза пайдасы 14,8 млрд сомду түзүп, 2024-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгына салыштырганда 4,3 пайызга өскөн, бул негизинен, пайыздык жана пайыздык эмес кирешелердин өсүшү менен шартталган.

Каралып жаткан мезгилде кредит портфелинин долларлашуу деңгээлинин жана банк секторунун депозиттик базасы 2024-жылдын ушул мезгилине салыштырмалуу төмөндөшү байкалган.

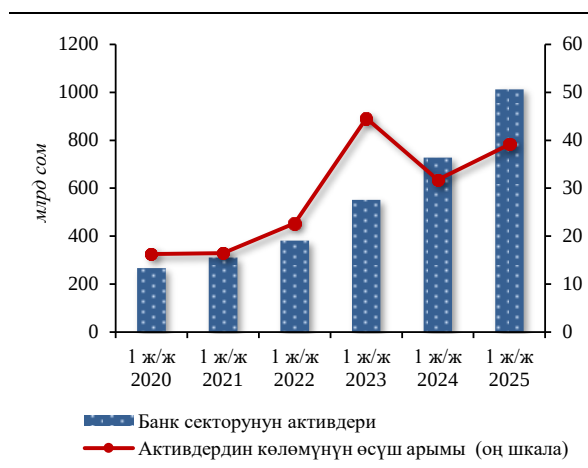
2.1. Банк секторун өнүктүрүүнүн негизги тенденциялары

2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча¹⁰ Кыргыз Республикасынын аймагында 21 коммерциялык банк жана банктардын 304 филиалы, анын ичинде чет өлкө капиталынын катышуусунда 12 банк иштеген. Өлкөдөгү бардык банк мекемелери ишинин түрү боюнча универсалдуу болуп саналат.

Активдер

Жалпысынан, 2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын банк секторунун активдеринин көлөмүнүн өсүшү белгиленди. Банк секторунун активдери 1 012,0 млрд сомду түзүп, 2024-жылдын I жарым жылдыгына салыштырганда 39,1 пайызга өскөн (2.1.1-график).

2.1.1-график. Банк секторунун активдеринин динамикасы

Булагы: Улуттук банк.

Активдердин өсүшү негизинен төмөнкүлөрдүн өсүшүнө байланыштуу болгон:

- накталай акча жана корреспонденттик эсептердеги акча каражаттары түрүндөгү ликвиддүүлүк 27,0 пайызга же 63,6 млрд сомго;
- кредит портфели 32,2 пайызга же 82,9 млрд сомго;
- башка активдер 155,6 пайызга же 71,0 млрд сомго.

Активдер түзүмүндөгү кредит портфелинин салыштырма салмагы 41,2 пайызды түзүп, 2024-жылдын I жарым жылдыгына салыштырмалуу 2,6 п.п. азайган.

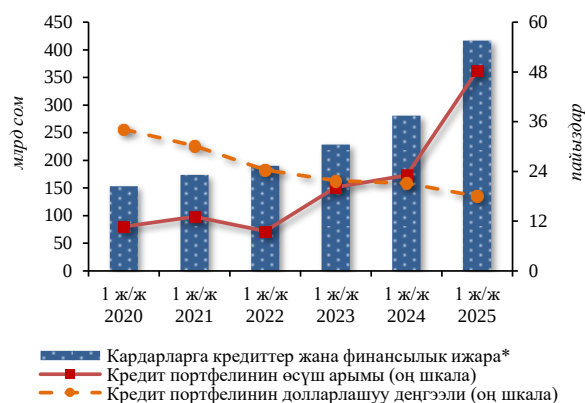
¹⁰ Маалыматтар коммерциялык банктардын мезгил-мезгили менен берилүүчү регулятивдик отчетуна (ПРБО) ылайык келтирилген.

Кредит портфели

2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча банктардын кредит портфелинин өсүшү 2024-жылдын ушул мезгилине салыштырмалуу экономиканын бардык негизги тармактарында катталган.

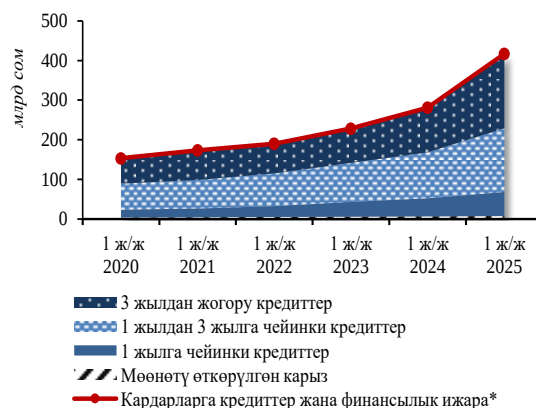
Кароого алынып жаткан мезгилдин жыйынтыгы боюнча банк секторунун кредит портфелин долларлашуу деңгээли 2024-жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 3,1 п.п. төмөндөгөн жана 18,0 пайызды түзгөн (2.1.2-график).

2.1.2-график. Банк секторунун кредит портфелинин динамикасы

* ФКУга сунушталган кредиттерди жана атайын РППУну эске албаганда
Булагы: Улуттук банк.

2.1.3-график. Кредит портфелин мөөнөттүүлүк боюнча түзүмү

* ФКУга сунушталган кредиттерди жана атайын РППУну эске албаганда
Булагы: Улуттук банк.

Кредит портфелин түзүмүндө 2025-жылдын биринчи жарым жылдыгында берилген кредиттердин негизги үлүшү мөөнөттүүлүгү боюнча узак мөөнөттүү кредиттерге – 45,1 пайыз же 188,1 млрд сом жана орто мөөнөттүү кредиттерге – 38,4 пайыз же 160,2 млрд сом туура келген.

Милдеттенмелер

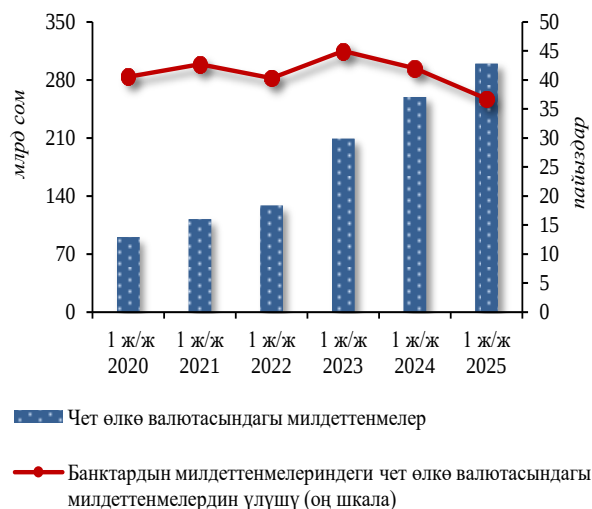
2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын банк секторунун милдеттенмелери 815,8 млрд сомду түзгөн, бул 2024-жылдын ушул мезгилине салыштырганда 31,9 пайызга көп.

2.1.4-график. Банктардын милдеттенмелеринин ресурстар булактары боюнча түзүмү

Булагы: Улуттук банк.

2.1.5-график. Банктардын чет өлкө валютасындагы милдеттенмелери

Булагы: Улуттук банк.

Кароого алынып жаткан мезгилдин жыйынтыгы боюнча жеке адамдардын жана финансылык эмес ишканалардын депозиттери 37,1 пайызга өсүп, 626,9 млрд сомду түзгөн (2.1.4-график). Банктардын милдеттенмелериндеги жеке адамдардын жана финансылык эмес ишканалардын депозиттеринин салыштырма салмагы 2,9 п.п өсүп, 76,8 пайызды түзгөн.

Тартылган каражаттардын жалпы көлөмүндө чет өлкө валютасындагы милдеттенмелердин үлүшү 2025-жылдын 30-июнуна карата 5,3 п.п. төмөндөө менен 36,7 пайызды түзгөн (2.1.5-график).

Финансылык натыйжалар

2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча банк секторунун рентабелдүүлүк көрсөткүчтөрү 2024-жылдын I жарым жылдыгына салыштырмалуу төмөндөшү белгиленген, бул коммерциялык банктардын активдеринин жана капиталынын өсүш арымынын пайда алуусунун өсүш арымынан жогорулашы менен шартталган:

- активдердин кирешелүүлүк коэффициенти (ROA) 3,3 пайызды түзгөн;
- өздүк капиталдын кирешелүүлүк коэффициенти 23,8 пайыз деңгээлинде түптөлгөн.

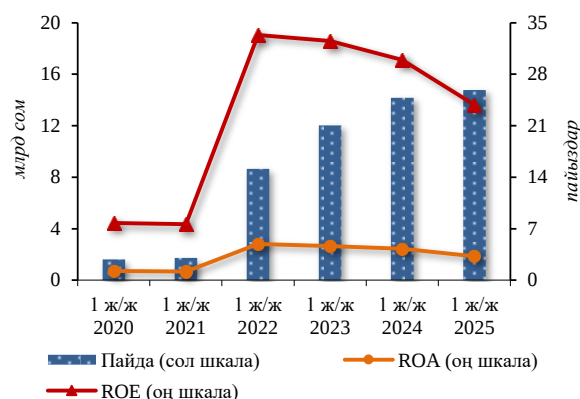
Банк секторунун таза пайдасы отчеттук мезгил ичинде 4,3 пайызга өсүп, 14,8 млрд сомду түзгөн (2.1.6-график).

Капитал шайкештиги

Капиталдын шайкештик ченеминин минималдуу мааниси 12,0 пайыз деңгээлинде белгиленген шартта, аталган көрсөткүч 2024-жылдын ушул мезгилине салыштырганда 6,7 п.п. төмөндөө менен 2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча 29,0 пайыз деңгээлинде түптөлгөн (2.1.7-график).

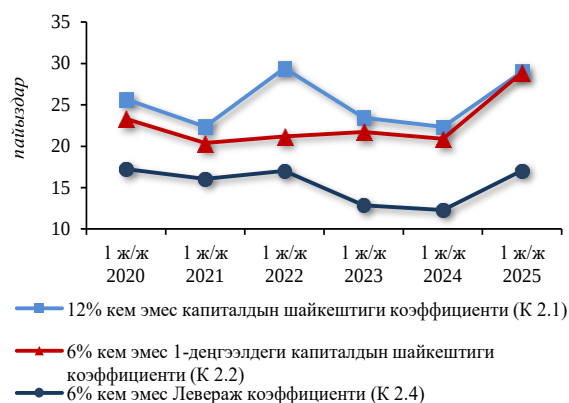
Ошону менен бирге банк секторунун 2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча түптөлгөн капиталынын шайкештигинин айкын деңгээли белгиленген ченемден (кеминде 12 пайыз) 2,4 эсеге жогорулаган, бул банк секторунун терс таасирлерге салыштырмалуу туруктуулугун, ошондой эле келечекте банк секторунун финансылык ортомчулук деңгээлин жана иш натыйжалуулугун жогорулатуу үчүн белгилүү бир потенциалга ээ экендигин билдирет.

2.1.6-график. Банк секторунун рентабелдүүлүгүнүн көрсөткүчтөрү

Булагы: Улуттук банк.

2.1.7-график. Капиталдын шайкештик коэффициенттеринин динамикасы

Булагы: Улуттук банк.

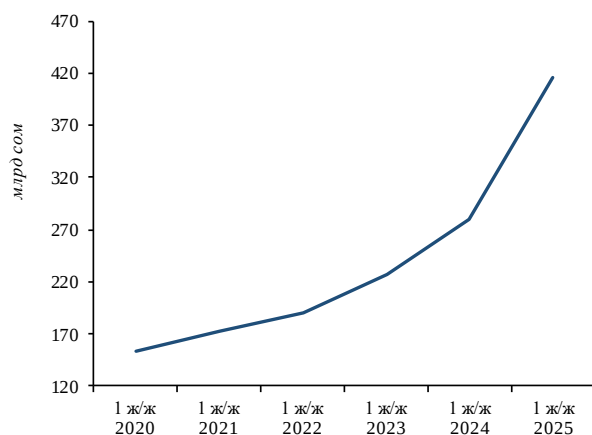
2.2. Банк секторунун тобокелдиги

2.2.1. Кредиттик тобокелдик

Кредиттик тобокелдик банк ишинде орун алышы мүмкүн болгон негизги тобокелдиктердин бири болуп саналат.

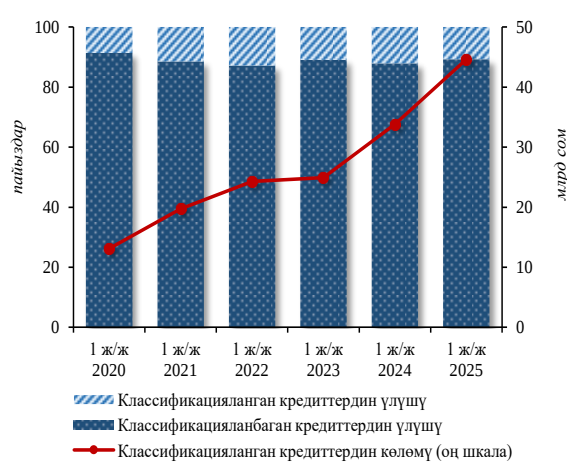
2025-жылдын I жарым жылдыгында кредит портфелинин өсүшү байкалган, ал 48,3 пайызга көбөйүү менен, 416,9 млрд сомду түзгөн (2.2.1-график). Банктардын кредит портфелинде классификацияланган кредиттердин үлүшү 2024-жылдын I жарым жылдыгына салыштырмалуу 12,1 пайыздан 10,7 пайызга чейин азайган (2.2.2-график).

2.2.1-график. Кредит портфелинин¹¹ динамикасы

Булагы: Улуттук банк.

2.2.2-график. Кредит портфелинин сапаты

Булагы: Улуттук банк.

Коммерциялык банктардын кредит портфелинин сапатын баалоо үчүн кредиттерди классификациялоо системасы колдонулат, ал кредиттердин кайтарылбай калышынан келип чыгышы ыктымал болгон потенциалдуу чыгымдардын деңгээлин аныктоо жана аларды тиешелүү резерв түзүү аркылуу өз учурунда компенсациялоо мүмкүнчүлүгүн берет (2.2.3-график).

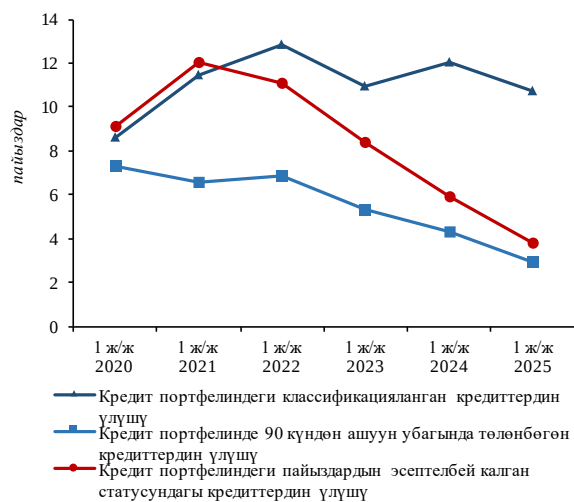
Активдердин кайтарылбай калуу тобокелдигинин көрсөткүчү (атайын РППУнун жана кредит портфелинин катышы) 2024-жылдын I жарым жылдыгына салыштырганда 1,7 п.п. азайган жана 4,5 пайызды түзгөн.

Коммерциялык банктар тарабынан түзүлгөн резервдердин чогуу алгандагы көлөмү жалпы кредит портфелинин 6,6 пайызын түзгөн.

Ал эми 2024-жылы атайын РППУнун үлүшү резервдердин жалпы көлөмүнүн 75,9 пайызын түзгөн (2.2.4-график).

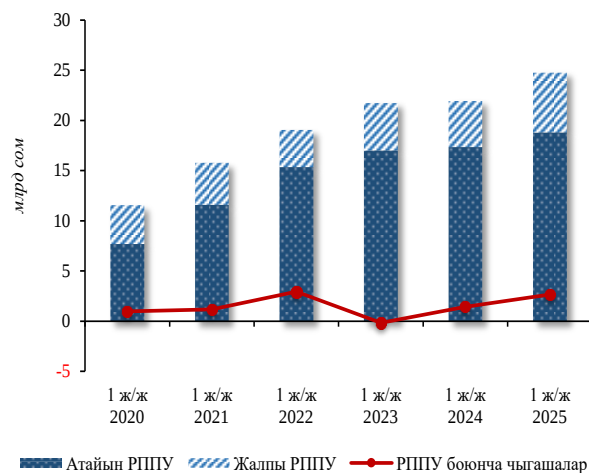
¹¹ Кредит портфелинде дисконт эске алынган эмес.

2.2.3-график. Кредит портфелинин сапатынын көрсөткүчтөрү

Булагы: Улуттук банк.

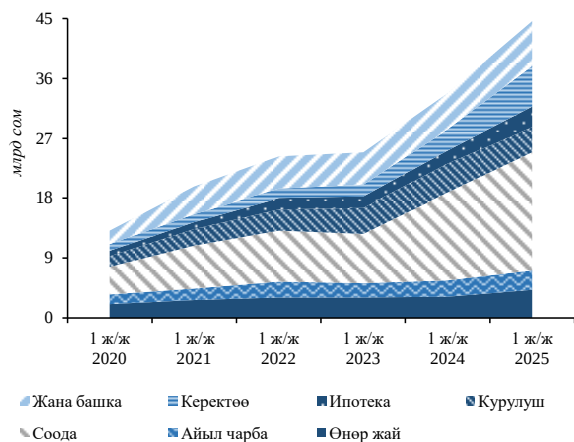
2.2.4-график. Жалпы жана атайын резервдер

Булагы: Улуттук банк.

2025-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча кредиттик тобокелдиктердин эң көп концентрациясы мурдагыдай эле соода тармагында байкалган (2.2.5-график).

2.2.5-график. Экономиканын тармактары боюнча классификацияланган кредиттердин көлөмү

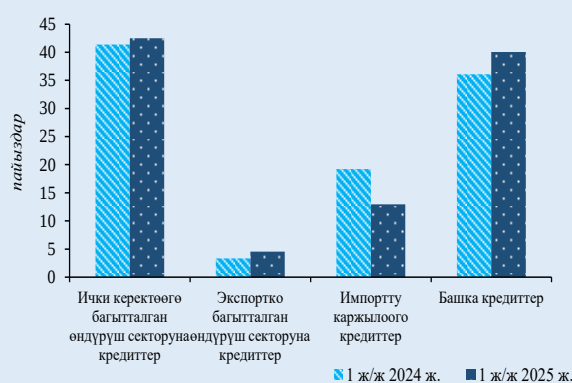

Булагы: Улуттук банк.

3-кыстырма. Коммерциялык банктарга статистикалык байкоо жүргүзүүнүн жыйынтыктары: кредиттөө

Коммерциялык банктарга жүргүзүлгөн анкета маалыматтарына ылайык, отчеттук мезгилдин жыйынтыгы боюнча берилген кредиттердин бөлүгү (карыз алуучулардын кредиттеринин жалпы көлөмүнүн 42,5 пайызы) экономиканын өндүрүш секторунда¹² колдонулган, бул кредиттөөнүн өлкө ИДӨсүнө таасирин билдирет, ал эми берилген кредиттердин 13,0 пайызы импортту каржылоого багытталган (1-график).

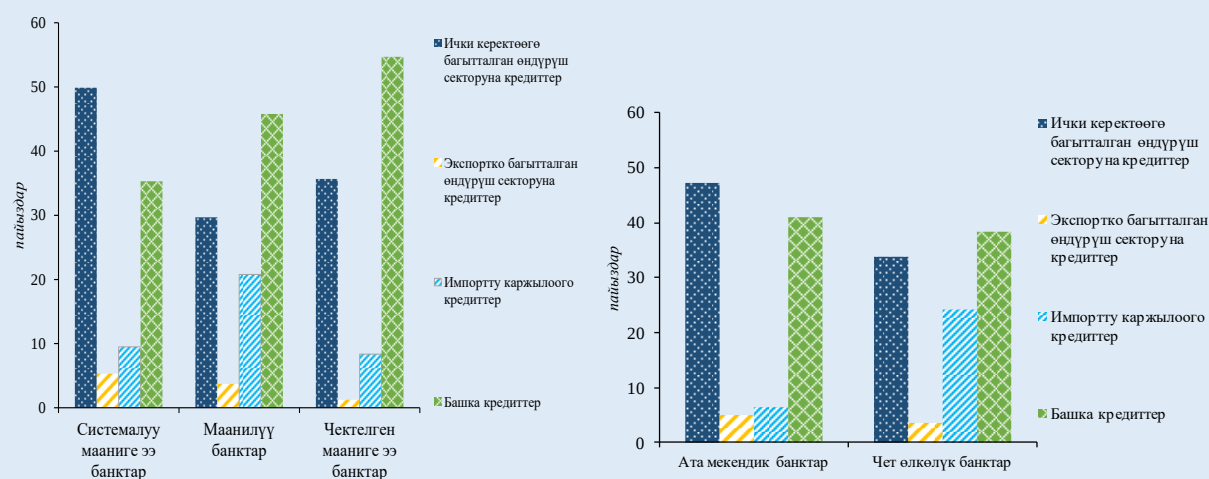
1-график. 2025-жылдын 30-июнуна карата кредиттердин тармактык түзүмү

Булагы: КБ.

Жергиликтүү банктардын өндүрүш секторуна (ИДӨ) багытталган кредиттеринин үлүшү 47,3 пайызды түзгөн, ал эми импортту каржылоого 6,6 пайызы туура келген. Чет өлкө банктарынын басымдуу бөлүгү да негизинен, экономиканын өндүрүш секторуна кредит беришкен (33,9 пайыз), ал эми импортту каржылоого багытталган кредиттердин үлүшү 2024-жылдын ушул мезгили үчүн кредит портфелинин 24,3 пайызын түзгөн (2-график).

2-график. 2025-жылдын 30-июнуна карата банктардын топтору боюнча кредиттердин тармактык түзүмү

Булагы: КБ.

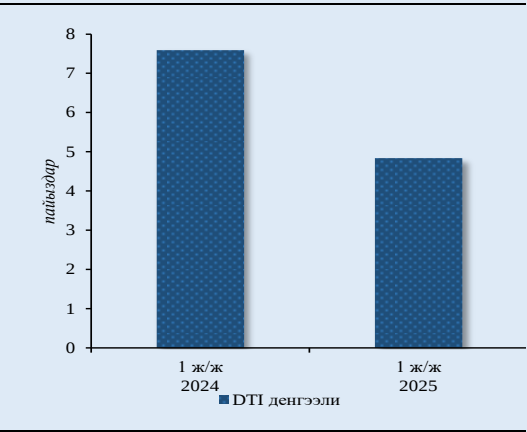
¹² Өндүрүштүк сектор дегенден улам, товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү өндүрүүгө байланыштуу банк кардарларынын ишин (курулуш, байланыш жана ТТС кызмат көрсөтүүлөрү, транспорттук кызмат көрсөтүүлөр, кыймылсыз мүлктү ижарага алуу, мейманканалар, тойканалар ж.б.у.с.) түшүнүү зарыл.

4-кыстырма. Коммерциялык банктарга статистикалык байкоо жүргүзүүнүн жыйынтыктары: ири кардарлар

Карыз алуучулардын төлөөгө жөндөмдүүлүгү

2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча банктардын 15 ири кардарынын DTI¹³ көрсөткүчү менен эсептелүүчү карыз оорчулугунун деңгээли 4,8 пайызды түзгөн, бул 2024-жылдын ушул көрсөткүчүнөн 2,8 п.п. аз (1-график).

1-график. Банктардын 15 ири карыз алуучусу боюнча DTI деңгээли

Булагы: КБ, Улуттук банк.

Банктардын топтору боюнча алганда эң көп карыз оорчулугу *системалуу мааниге ээ банктардын* ири карыз алуучулары арасында байкалган (карыз алуучулардын негизги кирешесинин 6,2 пайызы) (1-таблица). Ошол эле учурда карыз оорчулугунун эң эле төмөн деңгээли 2,2 пайызды түзүү менен *маанилүү банктардын* ири карыз алуучулары боюнча белгиленген.

1-таблица. 2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча банктардын 15 ири карыз алуучусунун карыз оорчулугу

	Банк сектору	Системалуу мааниге ээ банктар	Маанилүү банктар	Чектелген мааниге ээ банктар
Кредиттер боюнча карыз калдыгы, млрд сом	68,0	39,8	20,5	7,7
15 ири карыз алуучунун кредиттеринин банк секторунун кредит портфелинин жалпы көлөмүндө салыштырма салмагы, пайыздарда	16,3	15,6	15,6	25,2
Кредиттер боюнча карызды тейлөөгө чыгашалардын карыз алуучулардын чогуу алгандагы кирешесине карата катышы, пайыздарда	4,8	6,2	2,2	4,5

Булагы: КБ, Улуттук банк.

Чет өлкө капиталы катышкан банктарда карыз оорчулугунун деңгээли жергиликтүү банктарга караганда жогору калыптанган (2-таблица).

¹³ DTI (debt-to-income) – карыз алуучунун кредиттер боюнча төлөө суммасынын (отчёттук мезгил ичиндеги негизги карыздын суммасын жана пайыздык төлөмдөрдү кошо алганда) карыз алуучунун кредит берүү учурунда билдирилген негизги жылдык кирешесине катышы.

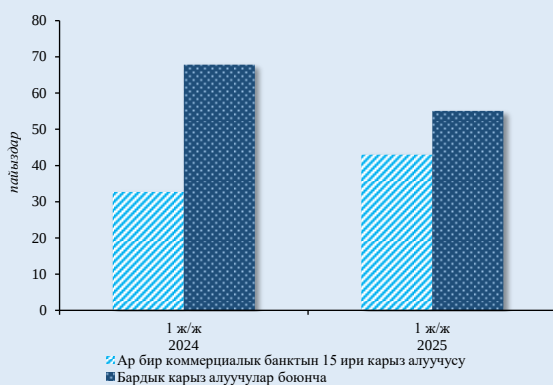
2-таблица. 2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча жергиликтүү жана чет өлкө банктарындагы карыз оорчулугу

	Жергиликтүү банктар	Чет өлкө банктары
Кредиттер боюнча карыз калдыгы, млрд сом	29,8	38,2
15 ири карыз алуучунун кредиттеринин банк секторунун кредит портфелинин жалпы көлөмүндө салыштырма салмагы, пайыздарда	11,2	25,4
Кредиттер боюнча карызды тейлөөгө чыгашалардын карыз алуучулардын чогуу алгандагы кирешесине карата катышы, пайыздарда	4,9	4,8

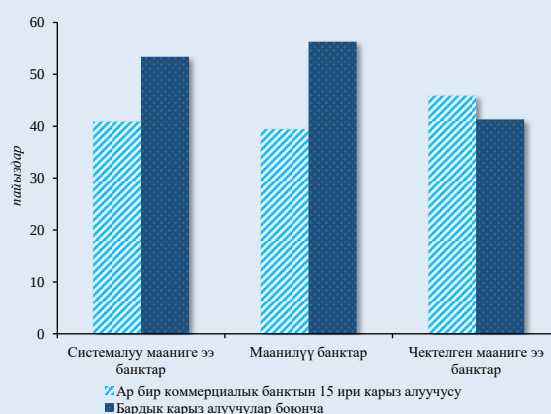
Булагы: КБ, Улуттук банк.

Карыз алуучулардын кредиттеринин камсыздалышы

2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча банк сектору боюнча LTV¹⁴ айкын деңгээли 53,1 пайызды түзгөн. Күрөөлүк камсыздоонун түптөлгөн деңгээли кредиттик каражаттардын күрөөлүк кыймылсыз мүлк менен камсыз болуусунун салыштырмалуу жогору деңгээлин тастыктоодо (2-график). Ошол эле учурда чектелүү мааниге ээ банктарда LTV мааниси системалуу мааниге ээ жана маанилүү банктардагы жана бүтүндөй банк сектору боюнча маанилерге караганда төмөн катталган (3-график).

2-график. 2025-жылдын 30-июнуна карата ар бир коммерциялык банктын бардык карыз алуучулары жана 15 ири карыз алуучусу боюнча LTV деңгээли

Булагы: КБ, Улуттук банк.

3-график. 2025-жылдын 30-июнуна карата банктардын топтору боюнча бардык карыз алуучулар жана 15 ири карыз алуучу боюнча LTV деңгээли

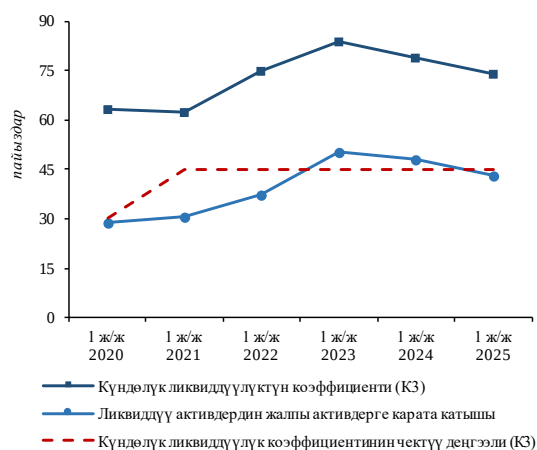
Булагы: КБ, Улуттук банк.

¹⁴ LTV (loan-to-value ratio) – берилген кредиттердин көлөмүнүн күрөөлүк камсыздоонун наркына карата катышы.

2.2.2. Ликвиддүүлүк тобокелдиги

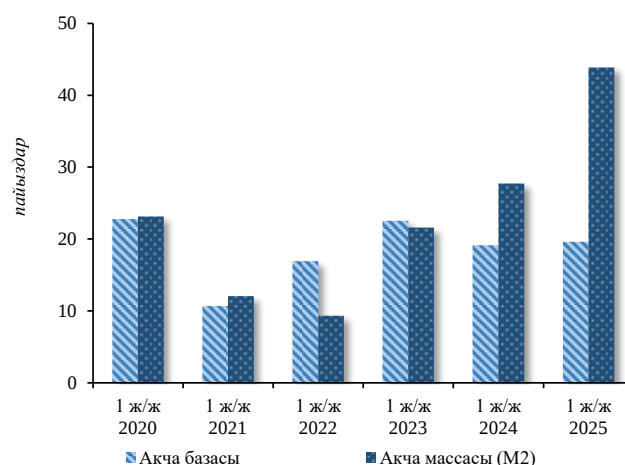
2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча күндөлүк ликвиддүүлүк коэффициенти 78,8 пайыздан (2024-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча) 74,1 пайызга чейин төмөндөшү белгиленген (2.2.6-график). Акча массасынын көрсөткүчүнүн өсүшү (M2) экономикада улуттук валютадагы накталай акча каражаттарынын, эсептешүү эсептеринин жана талап боюнча төлөнүүчү депозиттердин өсүшү менен шартталган (2.2.7-график).

2.2.6-график. Банк секторунун ликвиддүүлүгүнүн көрсөткүчтөрү

Булагы: Улуттук банк.

2.2.7-график. Акча массасынын (M2) жана акча базасынын өсүш арымдары

Булагы: Улуттук банк.

Банк секторунун ликвиддүүлүк коэффициенти төмөндөшү күндөлүк милдеттенмелердин өсүш арымынын ликвиддүү активдердин өсүш арымынан жогорулашы менен шартталган.

Мурдагыдай эле, активдер жана милдеттенмелер ортосунда төлөө мөөнөттөрү боюнча бир аз ажырым байкалган. Терс ажырым төлөө мөөнөтү «1 айга чейинки» активдер жана милдеттенмелер ортосунда сакталган. Ал эми оң ажырым төлөө мөөнөтү «3 айдан 6 айга чейинки», «6 айдан 12 айга чейинки» жана «12 айдан жогору» активдер жана милдеттенмелер ортосунда белгиленген (2.2.1-таблица).

2.2.1-таблица. Финансылык активдерди жана милдеттенмелерди төлөө мөөнөтү
2025-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча, млн сом

Аталышы	Төлөө мөөнөтү					Бардыгы болуп
	1 айга чейин	1-3 ай	3-6 ай	6-12 ай	12 айдан ашык	
Бардыгы болуп финансылык активдер,	466 976	36 697	47 034	69 064	420 004	1 039 776
анын ичинде кардарларга кредиттер жана финансылык ижара	22 827	25 746	39 990	59 476	268 586	416 625
Бардыгы болуп финансылык милдеттенмелер,	549 228	47 874	39 202	76 763	98 232	811 299
анын ичинде жеке адамдардын депозиттери жана юридикалык жактардын мөөнөттүү депозиттери	177 325	39 573	31 176	55 527	53 641	357 242
Ажырым,	-82 252	-11 177	7 833	-7 699	321 772	228 477
анын ичинде кредиттер жана депозиттер боюнча	-154 498	-13 827	8 814	3 950	214 944	59 382

2.2.3. Концентрациялануу тобокелдиги

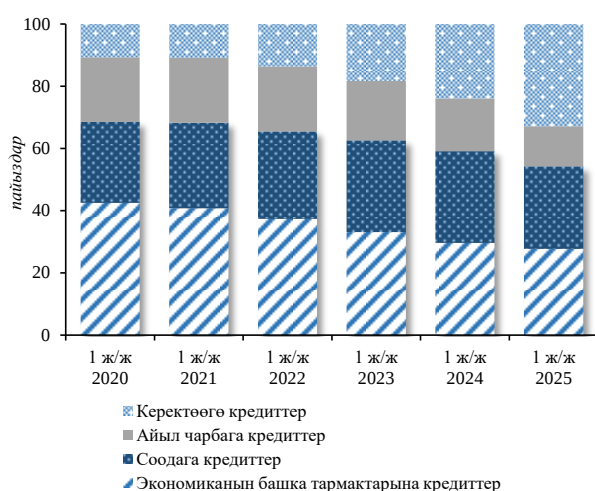
Каржылоонун ири булактарынын концентрацияланышы

Кайтарым стресс-тестирлөөнүн жыйынтыгы боюнча айрым банктар бирден бешке чейин ири кардарлардын акча каражаттарынын агылып чыгуусуна байланыштуу таасирлерге туруштук бере алган эмес, мындай учурда ликвиддүүлүк ченеми 45 пайыздык чектен төмөн калыптанат.

Кредиттердин концентрацияланышы

Айрым банктарда бирден бешке чейин ири карыз алуучулардын потенциалдуу дефолтко учурашы жөнгө салуучу капиталды Улуттук банктын экономикалык ченеминен төмөн деңгээлге чейин азайтышы мүмкүн.

2.2.8-график. Кредит портфелинин тармактык концентрациялануусу

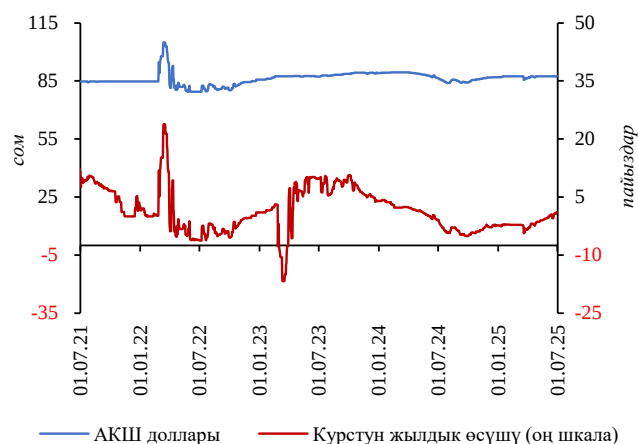
Жалпы кредиттөө деңгээли көбөйүшүнөн улам, кредит портфелинин тармактык түзүмүндө керектөө кредиттеринин концентрациялануу деңгээлинин кыйла өсүшү байкалган. 2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча соодага берилген кредиттердин үлүшү 2,9 п.п. азайып, ал эми айыл чарбасына 4,1 п.п. төмөндөгөн (2.2.8-график).

Булагы: КБ, Улуттук банк.

2.2.4. Валюта тобокелдиги

2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча банк секторунун валюта тобокелдигинин орточо жылдык деңгээли орточо мааниде катталган. 2025-жылдын I жарым жылдыгында улуттук валютанын АКШ долларына карата курсу туруктуу болгон (2.2.9-график).

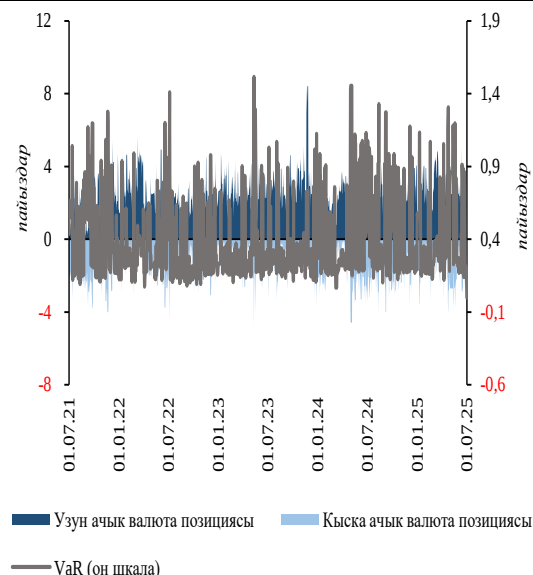
2.2.9-график. номиналдуу алмашуу курсунун динамикасы USD/KGS

Булагы: Улуттук банк.

орточо алганда 10 банкта АКШ долларында узун валюта позициясы жана 7 банкта кыска валюта позициясы белгиленген (2.2.11-график).

2.2.10-график. Ачык валюталык позициянын жана кайра баалоо тобокелдигинин динамикасы (VaR) ТСКдан пайыздарда

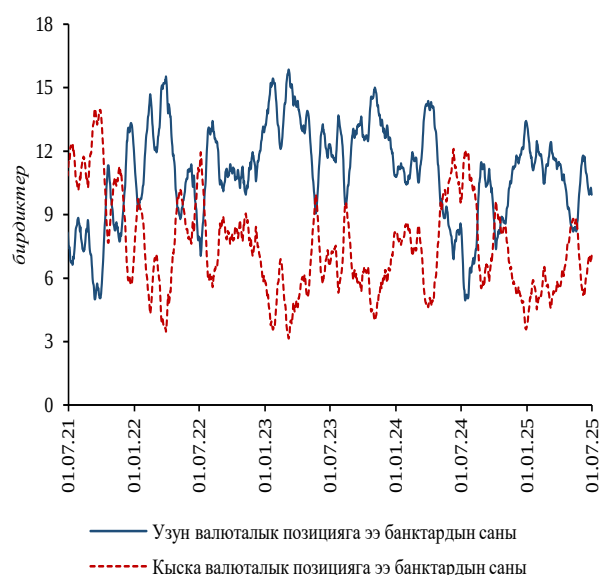

Булагы: Улуттук банк.

Бүтүндөй алганда, банктар активдердин жана милдеттенмелердин ачык валюталык позицияларын Улуттук банктын экономикалык ченемдеринде белгиленген лимиттердин чегинде сактап турган.

Банк секторунун валюталык позициясын кайра баалоодон орун алышы ыктымал болгон тобокелдик 2025-жылдын I жарым жылдыгында минималдуу деңгээлде катталган (VaR: таза суммардык капиталдын 0,1-1,5 пайызы, 2.2.10-график), б.а. банктар чет өлкө валютасы менен иштөөдө консервативдүү саясатка таянуу менен, валюта тобокелдигине азыраак дуушар болушкан.

2.2.11-график. Банктардын валюталык позициясы

Булагы: Улуттук банк.

5-кыстырма. Кредиттик жана валюталык тобокелдиктер

2025-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча кредит портфелинин жалпы көлөмүнүн 8,8 пайызын ал боюнча карыз алуучулардын кирешеси улуттук валютада топтолгон, чет өлкө валютасында төлөнгөн кредиттер түзгөн (1-график). Кредит портфелинин бул көлөмү кредиттик жана валюта тобокелдиктерине потенциалдуу дуушар болгон.

Валюта тобокелдигинин кредиттик тобокелдикке таасири 2-графикте көрсөтүлгөн, анда кредиттердин топтору боюнча классификацияланган кредиттердин үлүшү чагылдырылган:

- 1-топ – 63,0 пайыз, мында карыз алуучунун негизги кирешелери улуттук валютада топтолот, ал эми кредиттер чет өлкө валютасында төлөнөт;

- 2-топ – 4,2 пайыз, мында негизги кирешелер жана карыз алуучу тарабынан төлөнүүгө тийиш болгон кредиттер бирдей валютада топтолот;

- 3-топ – 42,0 пайыз, мында карыз алуучунун негизги кирешелери чет өлкө валютасында топтолот, ал эми кредиттер улуттук валютада төлөнөт.

1-график. Кредиттердин топтору боюнча кредит портфели¹⁵

2-график. Кредиттердин топтору боюнча классификацияланган кредиттердин үлүшү¹⁶

Булагы: КБ, кредит портфелинин көлөмү овердрафттар боюнча кредиттерди эске алуусуз көрсөтүлгөн.

¹⁵ Бул графикте кредиттер топторго бөлүштүрүү менен келтирилген. Мисалы, 2025-жылдын 30-июнуна карата 1-топ боюнча кредиттердин көлөмү 39,7 млрд сомду же кредит портфелинин жалпы көлөмүнүн 8,8 пайызын түзгөн.

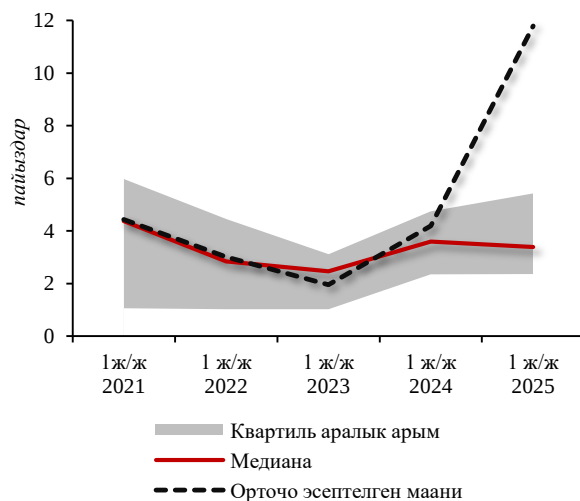
¹⁶ Бул графикте кредиттердин ар бир тобу боюнча кредит портфелиндеги классификацияланган кредиттердин үлүшү чагылдырылган. Мисалы, 2025-жылдын 30-июнуна карата 1-топ боюнча классификацияланган кредиттердин көлөмү 25,0 млрд сомду же 1-топ боюнча кредит портфелинин көлөмүнүн (39,7 млрд сом) 63,0 пайызын түзгөн.

2.2.5. Пайыздык тобокелдик

Отчёттук мезгилдин жыйынтыгы боюнча пайыздык тобокелдик деңгээлинин жогорулашы байкалган, бул тобокелдиги боюнча бааланган активдердин таза суммардык капиталдан кыйла жогору арымда өсүшү менен шартталган.

Пайыздык тобокелдиктин орточо өлчөмү 2010-жылдан 2025-жылдын I жарым жылдыгы аралыгында жол берилген (таза суммардык капиталдан 1,9-11,8 пайыз) чекте калыптанган (2.2.12-график).

2.2.12-график. Пайыздык тобокелдиктин динамикасы (VaR)
ТСКдан пайыздарда

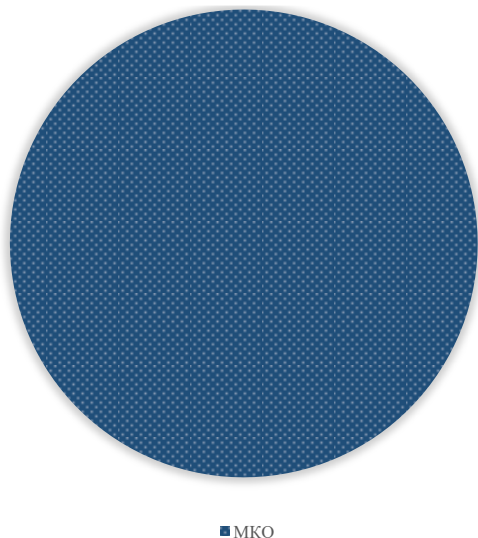

Булагы: Улуттук банк.

2.2.6. «Дуушарлануу» тобокелдиги

Кыргыз Республикасынын банктар аралык кредиттик рыногунда орун алышы ыктымал болгон «дуушарлануу» тобокелдигинин таасирине баа берүү мындай талдап-иликтөөнүн максаты болуп саналат, ал банктардын биринде ликвиддүүлүк боюнча көйгөйлөр келип чыккан шартта бири-бирине таасирин тийгизиши мүмкүн.

2.2.13-график. 2025-жылдын биринчи жарым жылдыгында банктар-резиденттер ортосунда келишилген банктар аралык кредиттик бүтүмдөрдүн көлөмүн күрөөлүк камсыздоого жараша бөлүштүрүү

Булагы: Улуттук банк.

2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча банктар аралык кредиттик бүтүмдөрдүн көлөмү 9,0 млрд сомду түзгөн¹⁷.

Кыргыз Республикасынын банк секторунда банктар аралык рыноктогу кредиттердин орду мамлекеттик баалуу кагаздар түрүндөгү күрөөлүк камсыздоо менен жабылат (2.2.13-график).

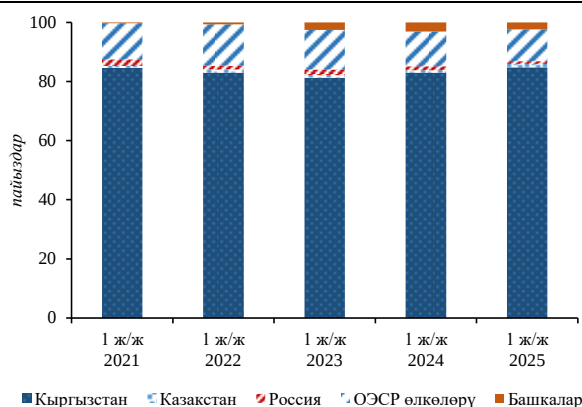
Жалпысынан, өлкөнүн банктар аралык кредит рыногунда «дуушарлануу» тобокелдигинин келип чыгуу ыктымалдыгы минималдуу, бул жогору ликвиддүү күрөөлүк камсыздоонун болушу менен шартталган.

¹⁷ Мында, 2025-жылдын I жарым жылдыгы ичинде банктар-резиденттер ортосунда келишилген бүтүмдөрдүн жалпы көлөмүн түшүнүү зарыл.

2.2.7. Өлкөлүк тобокелдик

Коммерциялык банктардын маалыматына ылайык, резидент эместерде жайгаштырылган активдердин суммардык көлөмү 2025-жылдын 30-июнуна карата 159,1 млрд сомду же банк секторунун активдеринин жалпы көлөмүнүн 15,2 пайызын түзгөн. Жайгаштыруулардын көбүрөөк концентрацияланышы Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөрдө байкалган – Кыргыз Республикасынын банк секторунун активдеринин жалпы көлөмүнүн 10,8 пайызы (113,0 млрд сом).

2.2.14-график. Активдердин географиялык түзүмү

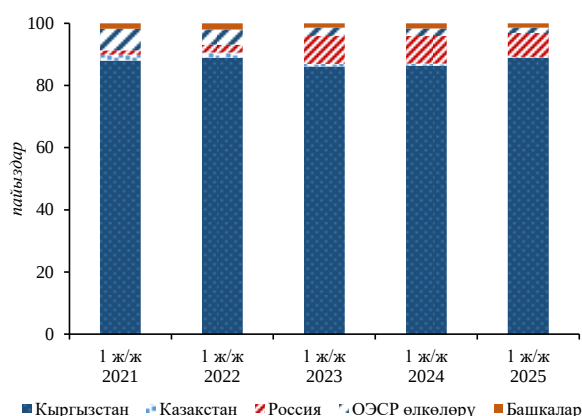
Чет өлкөдө жайгаштырылган активдердин негизги үлүшү 130,3 млрд сом өлчөмүндө корреспонденттик жана депозиттик эсептерге же резидент эместерде жайгаштырылган активдердин жалпы көлөмүнүн 81,9 пайызына туура келген (2.2.14-график).

2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын банктарынын резидент эместер алдында милдеттенмелери 90,3 млрд сомду же банк секторунун милдеттенмелеринин жалпы көлөмүнүн 11,1 пайызын түзгөн. Бул ресурстардын олуттуу үлүшү резидент эмес жеке адамдардан жана юридикалык жактардан,

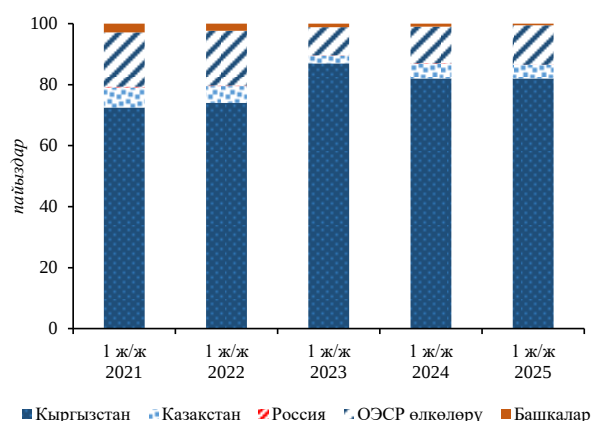
ошондой эле резидент эмес банктардан депозиттер түрүндө тартылган, алардын өлчөмү 87,8 млрд сомду же резидент эместер алдында милдеттенмелердин жалпы көлөмүнүн 97,1 пайызын түзгөн.

Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөргө резидент эместердин алдындагы милдеттенмелердин көлөмүнүн 1,7 пайызы, Казакстан Республикасына жана Россия Федерациясына, тиешелүүлүгүнө жараша, 0,4 жана 7,7 пайызы туура келген (2.2.15-график).

2.2.15-график. Милдеттенмелердин географиялык түзүмү

2.2.16-график. Өлкөлүк белгиси боюнча уставдык капитал

Булагы: Улуттук банк.

Булагы: Улуттук банк.

2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча чет өлкө капиталы 26,4 млрд сомду, же банк секторунун уставдык капиталынын жалпы көлөмүнүн 17,9 пайызын түзгөн. Чет өлкө капиталынын өлкөлүк белгиси боюнча түзүмү (2.2.16-график) төмөнкүлөргө таандык:

- Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөрдүн резиденттерине – 12,9 пайыз,

- Казакстан Республикасынын резиденттерине – 4,5 пайыз,

- башка өлкөлөрдүн резиденттерине – 0,5 пайыз.

2.3. Банк секторун «кайтарым» стресс-тесттен өткөрүү

2.3.1. Кредиттик тобокелдикти «кайтарым» стресс-тесттен өткөрүү¹⁸

Кредиттик тобокелдикти «кайтарым» стресс-тесттен өткөрүү аркылуу кредит портфелинде «классификацияланбаган» кредиттердин¹⁹ жол берилген максималдуу үлүшү эсептелген, ал «классификацияланган» категориясына өтүүдө капиталдын жетиштүүлүк коэффициентин (КЖК) 12 пайыз чектүү деңгээлге чейин төмөндөтүшү мүмкүн.

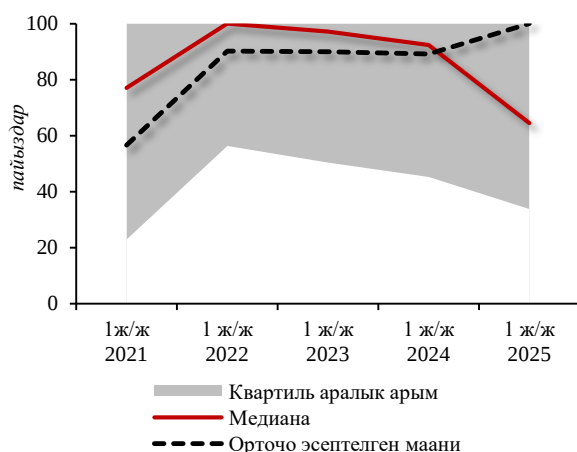
Бул ыкма «классификацияланбаган» кредиттердин «классификацияланган» кредиттер²⁰ категориясына өтүшүнө байланыштуу, банктардын РППУ боюнча кошумча чегерүүлөрүнүн ордун жаба алган буфердик капиталынын запасын (таза суммардык капитал) аныктоого мүмкүндүк берет.

Мындан тышкары, бул ыкма капитал шайкештиги (К2.1) 12 пайыз чектүү деңгээлге чейин төмөндөй турган классификацияланган кредиттердин максималдуу өсүш арымын эсептөөгө өбөлгө түзөт.

Банк секторун 2025-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча «кайтарым» стресс-тесттен өткөрүүнүн натыйжасында банк сектору боюнча «классификацияланган» категориясына өткөн «классификацияланбаган» кредиттердин максималдуу жол берилген үлүшү орточо алганда 100,0 пайызды түзгөн (2.3.1-график).

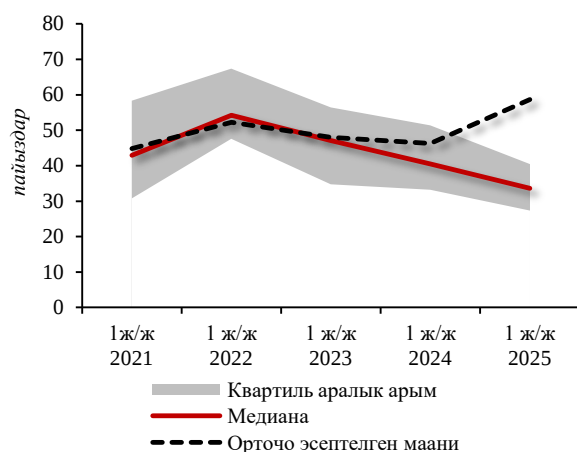
Ошентип, банк сектору кредит портфелинин сапатынын олуттуу начарлоосуна туруштук бере алат, анын ордун жабуу үчүн кошумча РППУ түзүү талап кылынышы ыктымал. Мында кошумча РППУ өлчөмү таза суммардык капиталдын 45,4 пайызы өлчөмүнө жетиши мүмкүн (2.3.2-график).

2.3.1-график. «Иштеп жаткан»²¹ кредиттердин «классификацияланган»²² кредиттерге өтүүчү максималдуу жол берилген үлүшү «классификацияланбаган» кредиттерден пайыздарда

Булагы: Улуттук банк.

2.3.2-график. Кошумча РППУ, мында аларды түзүүдө КЖК 12 пайыз деңгээлге чейин төмөндөшү мүмкүн ТСКдан пайыздарда

Булагы: Улуттук банк.

¹⁸ Проблемалуу банктарды эске албаганда.

¹⁹ Тобокелдиксиз болуп саналган, «нормалдуу» категориясындагы кредиттерди эске албаганда.

²⁰ Мында, «иштеп жаткан» кредиттердин «классификацияланган» категориясына өтүшү үч категория («субстандарттуу», «шектүү» жана «жоготуулар») боюнча бирдей жүрөт.

²¹ Тобокелдиксиз болуп саналган, «нормалдуу» категориясындагы кредиттерди эске албаганда.

²² Мында КЖК 12 пайыз деңгээлине чейин төмөндөйт.

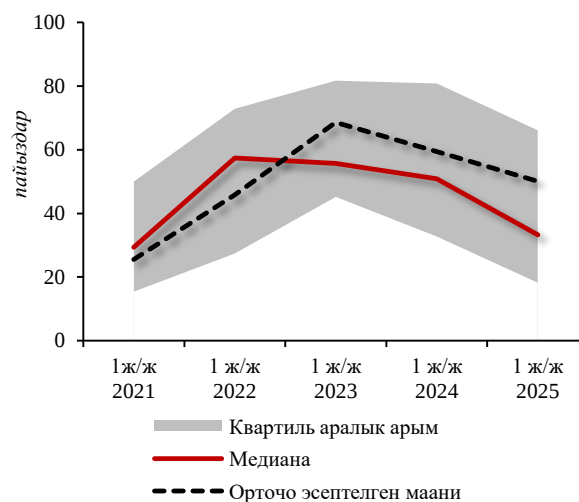
2.3.2. Ликвиддүүлүк тобокелдигин «кайтарым» стресс-тесттен өткөрүү

Банк секторунун ликвиддүүлүк тобокелдигине баа берүү үчүн, кардарлардын депозиттик базасынын жалпы көлөмүнөн депозиттердин массалык агылып чыгуусунун ордун жабууга жөндөмдүү ликвиддүү активдердин запасы эсептелген, ошол эле учурда Улуттук банктын күндөлүк ликвиддүүлүк боюнча экономикалык ченеми бузулган эмес.

Таасир – бул жеке адамдардын жана финансылык эмес ишканалардын депозиттеринин агылып чыгуусунун максималдуу көлөмү, ал ликвиддүүлүк ченемин 45 пайыз чектүү деңгээлге чейин төмөндөтүшү мүмкүн.

«Кайтарым» стресс-тесттен өткөрүү натыйжалары (2.3.3-график), 2025-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча банк секторунун ликвиддүү активдеринин айкын көлөмү депозиттердин агылып чыгышынын кардарлардын депозиттик базасынын жалпы көлөмүнүн орточо алганда 50,0 пайызынын ордун жабууга жөндөмдүү экендигин көрсөткөн (2.3.1-таблица).

2.3.3-график. Депозиттердин агылып чыгуу өлчөмү, мында КЗ.1 45 пайызга чейин төмөндөйт, кардарлардын депозиттеринин жалпы көлөмүнөн пайыздарда

Булагы: Улуттук банк.

2.3.3. Рыноктук тобокелдиктерди «кайтарым» стресс-тесттен өткөрүү

Рыноктук тобокелдиктерди «кайтарым» стресс-тесттен өткөрүү жыйынтыгы банк сектору 2025-жылдын 30-июнуна карата пайыздык жана валюта тобокелдиктерине бир аз эле дуушарланышын көрсөткөн.

Пайыздык тобокелдик

1-сценарий – кредиттер боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чендин төмөндөшү, мында капиталдын шайкештик деңгээли чектүү деңгээлге чейин (12 пайыз) төмөндөйт.

«Кайтарым» стресс-тесттен өткөрүү натыйжалары банк секторунун тике пайыздык тобокелдикке карата бир аз ийкемдүү экендигин көрсөтүп турат. Кредиттер боюнча пайыздык чендердин орточо деңгээлинин 30,2 пайыздык пунктка азайышы капиталдын шайкештик деңгээлин 12 пайызга чейин төмөндөтүшү мүмкүн (2.3.1-таблица).

Жалпысынан алганда, «кайтарым» стресс-тесттен өткөрүү натыйжалары боюнча банк сектору пайыздык тобокелдиктин төмөн деңгээлине ээ.

Валюта тобокелдиги (кайра баа берүү тобокелдиги)

Банк секторунун валюта тобокелдигине баа берүү үчүн сомдун АКШ долларына карата алмашуу курсунун максималдуу өсүш арымы эсептелген, ал капитал шайкештигине жана таза пайдага да таасирин тийгизет.

1-сценарий – сомдун АКШ долларына карата алмашуу курсунун максималдуу өсүш арымы, мында капиталдын шайкештик (K2.1) деңгээли чектүү деңгээлге чейин (12 пайыз) төмөндөйт.

«Кайтарым» стресс-тесттин эсептөөлөрү, банк секторунда активдерге жана милдеттенмелерге кайра баа берүү тобокелдигинин төмөн экендигин көрсөтүү менен валюталык тобокелдикке бир аз ийкемдүүлүгүн тастыктайт (2.3.1-таблица).

2-сценарий – сомдун АКШ долларына карата алмашуу курсунун максималдуу өсүш арымы, мында коммерциялык банктардын таза пайдасы нөлдүк деңгээлге чейин төмөндөйт.

Стресс-тестирлөөнүн натыйжалары коммерциялык банктар валюталык тобокелдиктин таасирине туруштук бере ала тургандыгын көрсөтүп турат (2.3.1-таблица).

2.3.1-таблица. 2025-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча «кайтарым» стресс-тесттен өткөрүүнүн жалпы жыйынтыктары

		Банк сектору
Кредиттик тобокелдик		
1-сценарий	"Классификацияланган" категорияга өткөн классификацияланбаган кредиттердин үлүшү, пайыздарда	100,0
Пайыздык тобокелдик		
1-сценарий	Кредиттер боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чендердин төмөндөшү, мында капиталдын жетиштүүлүк коэффициенти 12% чейин төмөндөйт, пайыздык пунктарда	30,2
Валюта тобокелдиги		
1-сценарий	USD/ KGS курсунун өсүш арымы (±), мында капиталдын жетиштүүлүк коэффициенти 12% чейин төмөндөйт,	валюта курсунун 100 пайызга өзгөрүшү (сом/АКШ доллары)
2-сценарий	USD/ KGS курсунун өсүш арымы (±), мында таза пайда нөлдүк деңгээлге чейин төмөндөйт, пайыздарда	
Ликвиддүүлүк тобокелдиги		
1-сценарий	Депозиттердин жана кредиттердин жалпы көлөмүнөн кардарлардын депозиттеринин жана алынган кредиттердин үлүшүнүн агылып чыгуусу, мында күндөлүк ликвиддүүлүк коэффициенти 45 пайызга чейин төмөндөйт, пайыздарда	50,0

III. БАНК ЭМЕС ФИНАНСЫ-КРЕДИТ УЮМДАРЫ

Жалпысынан, банк эмес финансы-кредит уюмдары (БФКУ) системасынын абалы орточо алганда туруктуу катары бааланат. Активдер, кредит портфели жана ресурстук база сыяктуу негизги көрсөткүчтөрдүн көбөйүүсү белгиленген. Ал эми БФКУнун рентабелдүүлүк көрсөткүчтөрү отчеттук мезгилде төмөндөө тенденциясын көрсөткөн.

Стресс-тесттердин натыйжасында БФКУ системасынын кредиттик тобокелдиги орточо деңгээлде экендиги белгиленген.

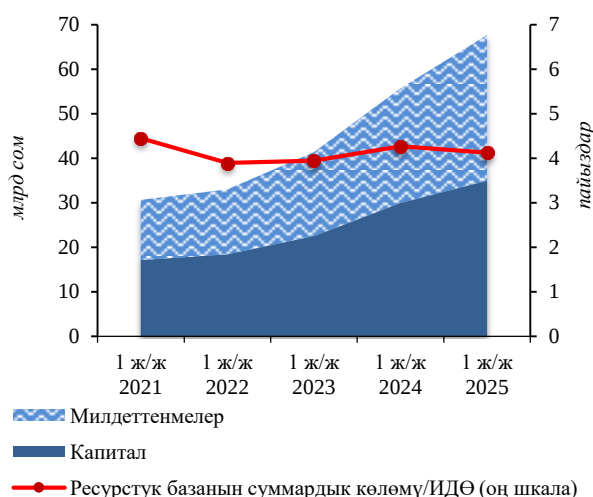
Микрофинансылык уюмдардын кредиттери боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чендер 2024-жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда төмөндөгөн.

3.1. Негизги тенденциялар

2025-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча Кыргыз Республикасында Улуттук банктан лицензия алууга жана иши ал тарабынан жөнгө салынууга тийиш болгон банк эмес финансы-кредит уюмдарынын (БФКУ) системасы «Кредиттик союздардын каржы компаниясы» ААК адистештирилген финансы-кредит уюмун (КСКК), 75 кредиттик союзун, 106 микрофинансылык уюмду (анын ичинде 9 микрофинансылык компания, 63 микрокредиттик компания жана 34 микрокредиттик агенттик), 801 алмашуу бюросун камтыган.

Ресурстар

3.1.1-график. БФКУ милдеттенмелеринин жана капиталынын динамикасы

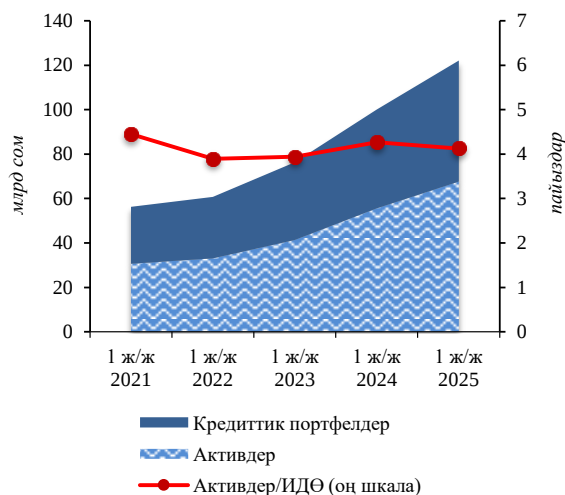
2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча БФКУнун милдеттенмелери 2024-жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 27,3 пайызга көбөйгөн жана 32,7 млрд сом өлчөмүндө түптөлгөн. БФКУнун капиталы 2025-жылдын 30-июнуна карата 16,9 пайызга көбөйүп, 35,0 млрд сомду түзгөн (3.1.1-график).

Булагы: Улуттук банк.

Активдер

Мезгил-мезгили менен берилүүчү регулятивдик отчеттун маалыматына ылайык 2025-жылдын I жарым жылдыгы үчүн БФКУ чогуу алгандагы активдери 21,7 пайызга көбөйүп, 67,7 млрд сомду²³ түзгөн. Мындай жогорулоо БФКУ кредит портфелинин көбөйүшүнөн улам камсыз болгон (3.1.2-график).

3.1.2-график. БФКУ активдеринин жана кредиттеринин динамикасы

Булагы: Улуттук банк, БФКУ.

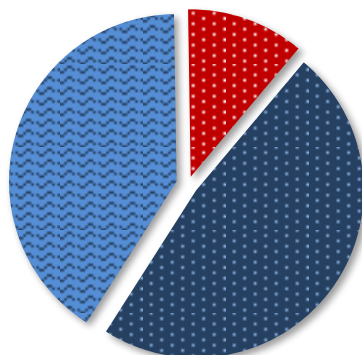
БФКУнун негизги иши катары кредит берүү саналат. 2025-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча БФКУнун кредит портфелинин көлөмү 22,5 пайызга көбөйүп, 54,4 млрд сом өлчөмүндө калыптанган.

2025-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча карыз алуучулардын саны 2024-жылдын ушул эле мезгилине салыштырмалуу 15,7 пайызга көбөйүп, 615 022 адамды түзгөн.

Отчеттук мезгил ичинде БФКУ тарабынан берилген кредиттердин ордун жабуу мөөнөтү боюнча түзүмүндө орто мөөнөттүү кредиттердин үлүшүнүн азайышы, ошондой эле кыска мөөнөттүү жана узак мөөнөттүү кредиттердин үлүшүнүн көбөйүшү байкалган (3.1.3-график).

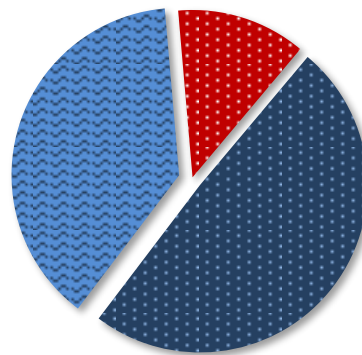
3.1.3-график. БФКУ тарабынан берилген кредиттердин ордун жабуу мөөнөттөрү боюнча түзүмү, пайыздарда²⁴

2024-жыл
I ж/ж

■ Кыска мөөнөттүү кредиттер ■ Орто мөөнөттүү кредиттер
■ Узак мөөнөттүү кредиттер

2025-жыл
I ж/ж

■ Кыска мөөнөттүү кредиттер ■ Орто мөөнөттүү кредиттер
■ Узак мөөнөттүү кредиттер

Булагы: Улуттук банк, БФКУ.

БФКУнун кредит портфелинин олуттуу бөлүгү (чогуу алгандагы кредит портфелинен 78,0 пайызы) топтолгон негизги региондордон болуп, Бишкек шаары, Чүй, Ош жана Жалал-Абад

²³ АФКУну эсепке албаганда.

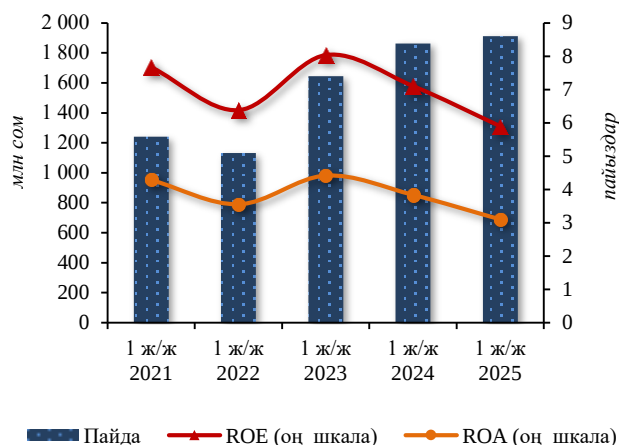
²⁴ Бир мезгил ичиндеги маалыматтар.

областтары калууда, бул республиканын аталган региондорунда ишкердик жигердүүлүгүнүн жогору болушуна байланыштуу болгон.

Кирешелүүлүк²⁵

2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча БФКУнун таза пайдасы 2024-жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 2,7 пайызга көбөйүп, 1,9 млрд сомду түзгөн. 2025-жылдын июнь айынын акырына карата ROA кирешелүүлүгүнүн көрсөткүчү 0,7 п.п. төмөндөгөн жана 3,1 пайызды түзгөн, ал эми ROE көрсөткүчү 1,2 п.п. азайып, 5,9 пайызды түзгөн (3.1.4-график).

3.1.4-график. БФКУ кирешелүүлүгүнүн көрсөткүчтөрүнүн динамикасы²⁶

Булагы: Улуттук банк, БФКУ.

²⁵ ROA жана ROE индикаторлору жылдык мааниде берилген.

²⁶ АФКУну эсепке албаганда.

3.2. Банк эмес финансы-кредит уюмдарынын ишинде орун алышы ыктымал болгон тобокелдиктер

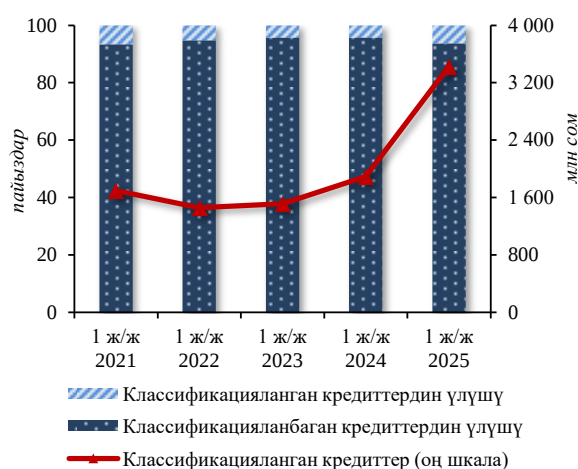
БФКУ ишиндеги тобокелдиктердин негизги факторлорунан болуп кредит портфелинин сапаты, тармактык жана институционалдык концентрация, ошондой эле БФКУ секторунун тышкы карызынын абалы саналат.

БФКУнун кредит портфелинин сапаты

2025-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча БФКУнун кредит портфелиндеги классификацияланган кредиттердин үлүшү 6,3 пайызды түзгөн. Мында, алардын номиналдык көлөмүнүн 2024-жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 1 536,0 млн сомго же 81,1 пайызга көбөйүшү байкалган (3.2.1-график).

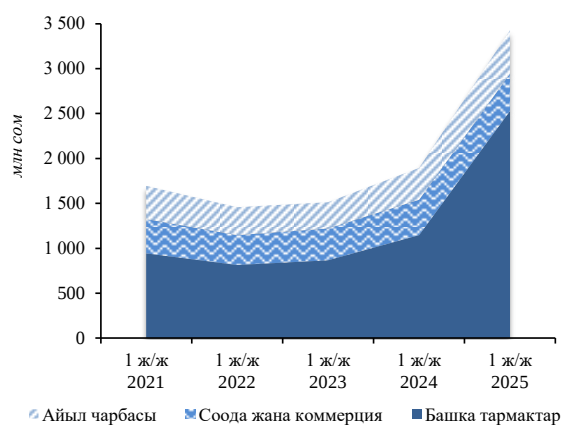
2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча БФКУнун классификацияланган кредиттеринин түзүмүндө 2024-жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда тейленбеген, соодага берилген кредиттердин (8,6 п.п.) жана айыл чарбасына берилген кредиттердин үлүшүнүн (4,5 п.п.) азайышы, ал эми керектөө кредиттеринин үлүшү, тескерисинче, (16,1 п.п.) көбөйүшү белгиленген. БФКУнун классификацияланган кредиттеринин жалпы көлөмүндө тейленбеген керектөө, айыл чарба кредиттеринин жана соодага берилген кредиттердин үлүшү, тиешелүүлүгүнө жараша, 56,3, 12,2 жана 14,1 пайызды түзгөн (3.2.2-график).

3.2.1-график. БФКУнун кредит портфелинин сапаты

Булагы: Улуттук банк.

3.2.2-график. БФКУнун экономиканын тармактары боюнча классификацияланган кредиттеринин түзүмү

Булагы: Улуттук банк.

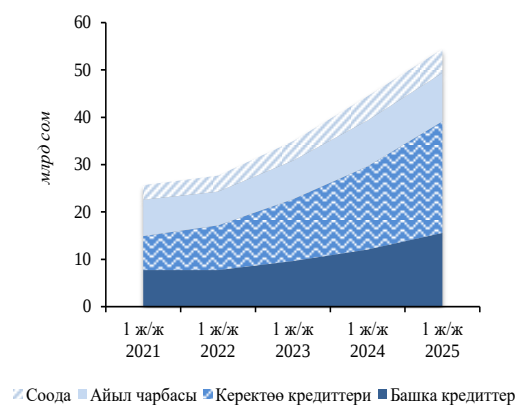
Тармактык концентрация

БФКУнун кредит портфели керектөө кредиттеринен (БФКУнун кредиттеринин жалпы көлөмүнүн 43,3 пайызы), ошондой эле айыл чарбага жана соодага берилген кредиттерден (кредит портфелинин жалпы көлөмүнүн, тиешелүүлүгүнө жараша, 18,8 жана 9,3 пайызы, 3.2.3-график) турат. Мында, айыл чарбаны кредиттөө көбүрөөк жаратылыш-климат шарттарынан көз каранды болот.

Институционалдык концентрация

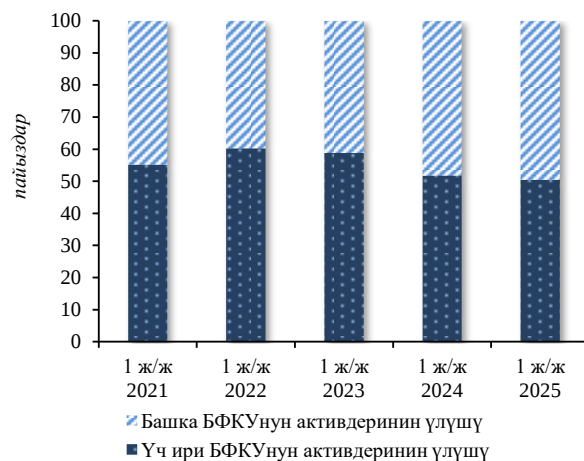
2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча 2024-жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда үч ири БФКУнун активдеринин үлүшү 2024-жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 1,4 пайыздык пунктка азайып, БФКУ системасынын активдеринин жалпы көлөмүнүн 50,4 пайызын түзгөн (3.2.4-график).

3.2.3-график. БФКУнун кредит портфелинин тармактык түзүмү

Булагы: Улуттук банк, БФКУ.

3.2.4-график. БФКУнун активдеринин институционалдык түзүмү

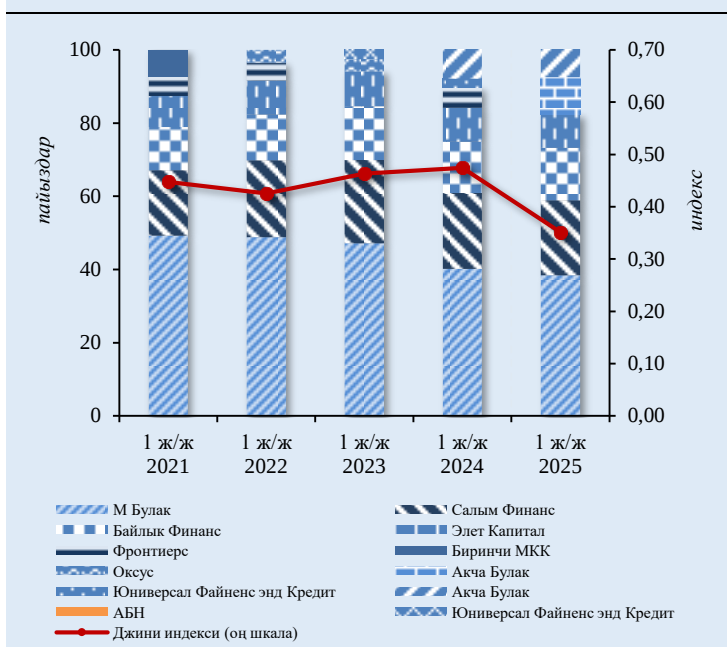
Булагы: Улуттук банк, БФКУ.

6-кыстырма. Концентрациялануу индекстеринин негизинде БФКУ секторунун ишине баа берүү²⁷

Херфиндаль-Хиршман индекси

БФКУ системасындагы концентрациялануу тобокелдигин талдоо максатында, Херфиндаль-Хиршман индекси эсептелинген²⁸. 2025-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча БФКУ системасы үчүн индекстин мааниси 1 116,2 пункту түзгөн. Эмпирикалык эрежеге ылайык²⁹ алынган маани БФКУ активдеринин орточо концентрациялануусун же микрофинансылык рыноктун орточо концентрациялануусун көрсөтүп турат.

1-график. Джини индексинин жана алты ири БФКУнун активдеринин динамикасы

Джини индекси

Джини индекси ушул БФКУнун активдеринин бирдей бөлүштүрүлүшүн баалоо максатында эсептелип чыгарылган. 2025-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча индекстин мааниси 0,33 түзгөн. 2024-жылдын тиешелүү мезгилине салыштырмалуу Джини индексинин мааниси 0,02 пунктка төмөндөгөн, бул алты ири БФКУ ортосунда активдердин бөлүштүрүлүшүнүн концентрациялануу деңгээлинин төмөндөшүн билдирет (1-график).

Булагы: Улуттук банк, БФКУ.

²⁷ Концентрациялануу индекстери 6 ири БФКУнун маалыматтарынын негизинде эсептелинген.

²⁸ $H = \sum_{i=1}^n (\text{доля}_i)^2$.

²⁹ Рыноктун концентрациялануу деңгээлин аныктоонун төмөнкүдөй эмпирикалык эрежеси колдонулган:

- индекс 0,1ден (же 1,000) төмөн мааниге ээ – рыноктун бир аз концентрациялануусу;
- индекс 0,1ден 0,18ге чейинки (же 1,000ден 1,800гө чейинки) мааниге ээ – рыноктун орточо концентрациялануусу;
- индекс 0,18ден (же 1,800) жогору мааниге ээ – рыноктун жогорку концентрациялануусу.

БФКУнун тышкы карызынын абалы

2025-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча БФКУнун тышкы карызынын көлөмү 96,7 млн АКШ долларына барабар болгон. БФКУнун тышкы карызынын басымдуу бөлүгү чет өлкөлүк финансы-кредит уюмдары тарабынан сунушталган кредиттерден (БФКУнун тышкы карызынын жалпы көлөмүнүн 98,8 пайызы), ал эми калган бөлүгү (1,2 пайыз) эл аралык финансы институттарынын зайымдарынан турат.

2025-жылдын I жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча ири БФКУнун тышкы карызы 2024-жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 71,0 пайызга азайган жана 86,8 млн АКШ долларын түзгөн.

3.3. БФКУ секторун стресс-тесттен өткөрүү

БФКУнун кредиттик тобокелдигин стресс-тесттен өткөрүү

Кредит портфелинин сапатынын начарлашынын БФКУ секторуна тийгизген таасирин баалоо үчүн стресс-тест өткөрүлгөн.

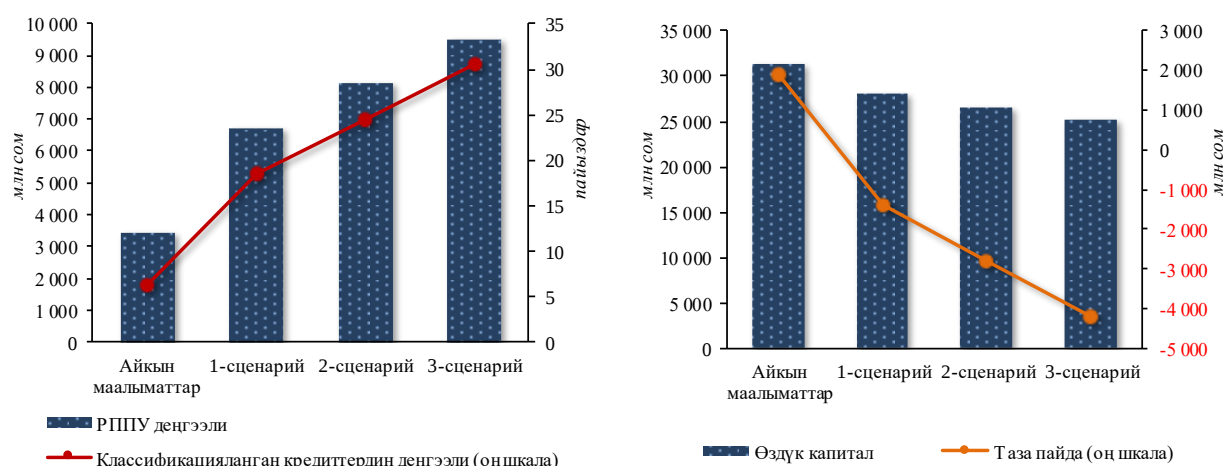
Анын жүрүшүндө төмөнкүдөй үч сценарий каралган:

- 1-сценарий: кредиттердин 50 пайыз бир категориядан экинчиге өтүүсү;
- 2-сценарий: кредиттердин 75 пайыз бир категориядан экинчиге өтүүсү;
- 3-сценарий: кредиттердин 100 пайыз бир категориядан экинчиге өтүүсү.

Мында, кредиттердин бир категориядан экинчиге өтүүсү «стандарттуу», «байкоого алынган», «субстандарттуу», «шектүү» жана «жоготуулар» сыяктуу категориялар боюнча бирдей жүрөт.

Бул стресс-тестирлөөнү жүргүзүүдө БФКУнун кредит портфелинде РППУ30 көлөмү 96,9 пайыздан 178,1 пайызга чейин тандалып алынган сценарийге жараша көбөйгөн (3.3.1-график).

3.3.1-график. 2025-жылдын 30-июнуна карата абал боюнча кредиттик тобокелдикти стресс-тестирлөө жыйынтыктары

Булагы: Улуттук банк.

Кредит портфелинин сапатынын начарлашы БФКУнун өздүк капиталынын жана таза пайдасынын акырындык менен азайышына алып келе тургандыгын белгилей кетүү зарыл. Үч сценарий ишке ашырылган учурда БФКУ сектору, тиешелүүлүгүнө жараша, 1 402,1, 2 791,0 жана 4 179,9 өлчөмүндө чыгым тартат (3.3.1-график).

³⁰ МФУ активдин суммасынан пайыздык катышта көрсөтүлгөн чегерүүлөрдүн төмөнкүдөй өлчөмдөрүн жүзөгө ашыруу менен классификациянын тиешелүү категориялары үчүн жалпы жана атайын РППУ түзүшөт:

- стандарттуу, пайыздарда – 0дөн 5ке чейин;
- байкоо алдындагы активдер, пайыздарда – 10;
- субстандарттуу, пайыздарда – 25;
- шектүүлөр, пайыздарда – 50;
- жоготуулар, пайыздарда – 100.

3.3.1-таблица. Кредиттик тобокелдикти стресс-тесттен өткөрүү жыйынтыктары, пайыздарда

	БФКУнун кредит портфелинде классификацияланган кредиттердин үлүшү
1-сценарий: кредиттердин 50% бир категориядан экинчи категорияга өтү	18,4
2-сценарий: кредиттердин 75% бир категориядан экинчи категорияга өтү	24,5
3-сценарий: кредиттердин 100% бир категориядан экинчи категорияга өт	30,6

Булагы: Улуттук банк.

Биринчи сценарий ишке ашса, БФКУнун кредит портфелиндеги проблемалуу кредиттердин үлүшү 12,1 пайыздык пунктка, 18,4 пайыз деңгээлине чейин көбөйүшү мүмкүн. Экинчи сценарий ишке ашырылган учурда проблемалуу кредиттер 18,2 пайыздык пунктка, 24,5 пайыз деңгээлине чейин, ал эми үчүнчү сценарий ишке ашса – 24,3 пайыздык пунктка, 30,6 пайыз деңгээлине чейин көбөйүшү мүмкүн.

IV. ТӨЛӨМ СИСТЕМАЛАРЫ

Отчеттук мезгилде системалуу мааниге ээ төлөм системаларындагы тобокелдиктердин деңгээли Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын жана төлөм системаларындагы тобокелдиктерди тескөөнү жөнгө салуучу эрежелердин сакталышы менен камсыздалган алгылыктуу чекте болгон. Дүйнөдөгү геосаясий кырдаалга жана системанын катышуучуларынын АКШнын экинчилик санкцияларына кабылуу тобокелдигине байланыштуу, биринчи кезекте, чекене төлөм системаларында тобокелдик деңгээли катталган.

Өлкөнүн финансы секторунун иш туруктуулугун аныктаган негизги факторлордун бири катары натыйжалуу жана үзгүлтүксүз иштеген төлөм системасы саналат.

2025-жылдын 1-июлуна карата Кыргыз Республикасында төлөм системасынын төмөнкү компоненттери иштеп турган:

- Улуттук банктын ири төлөм системасы – Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн grosстук системасы (ГСРРВ);

- чекене төлөмдөр системасы: Майда чекене жана утурумдук төлөмдөрдүн пакеттик клиринг системасы (ПКС), төлөм карталары менен эсептешүүлөр системасы, акча которуулар системасы, электрондук акча менен эсептешүүлөр системасы, банк эмес төлөм системаларынын операторлору;

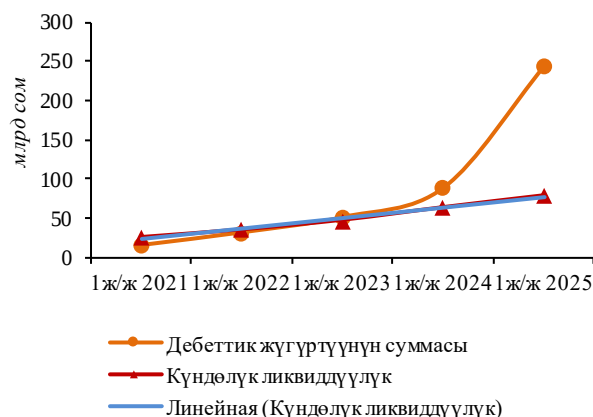
- финансылык билдирүүлөрдү кабыл алуу жана өткөрүп берүү үчүн инфраструктура – SWIFT сервис-бюросу, банктар аралык коммуникациялык тармак

2025-жылдын 1-июлуна карата төлөм системаларынын маанилүүлүк критерийлерине ылайык, төмөнкү системалар:

- системалуу маанилүү төлөм системасы болуп – ГСРРВ;

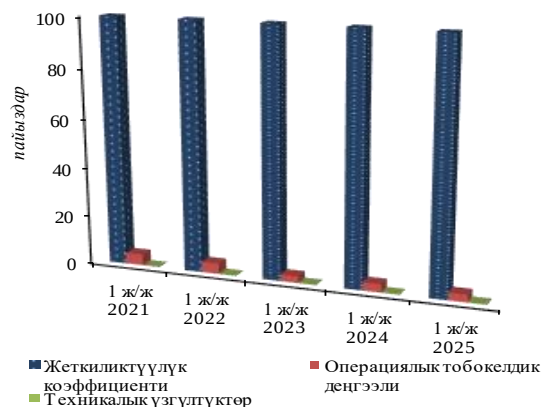
- улуттук төлөм системалары болуп ГСРРВ, ПКС жана «Элкарт» таанылды.

4.1-график. ГСРРВда төлөмдөрдүн жана ликвиддүүлүктүн көлөмүнүн орточо күндүк көрсөткүчүнүн өзгөрүү динамикасы

Булагы: Улуттук банк

4.2-график. ГСРРВдагы жеткиликтүүлүк көрсөткүчүнүн жана операциялык тобокелдиктин катышы

	1 ж/ж 2021	1 ж/ж 2022	1 ж/ж 2023	1 ж/ж 2024	1 ж/ж 2025
Техникалык үзүлгүктөр, %	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Жеткиликтүүлүк коэффициенти, %	100,0	100,0	100,0	100,0	99,9
Операциялык тобокелдик деңгээли, %	4,5	4,2	2,7	3,3	3,1

Булагы: Улуттук банк

2025-жылдын биринчи жарым жылдыгында ГСРРВ штаттык режимде иш алып барган. ГСРРВдагы финансылык тобокелдиктердин деңгээли төмөн бойдон калган: катышуучулардын орточо күндүк ликвиддүү каражаттарынын көлөмү 24,0 пайызга көбөйүп, (2024-жылдын көрсөткүчүнө салыштырмалуу) 79,4 млрд сомду түзгөн.

Отчеттук мезгилде ГСРРВнын жеткиликтүүлүк деңгээли жогору бойдон калып, 99,9 пайызды түзгөн. Мында операциялык тобокелдик деңгээли, анын ичинде жогоруда көрсөтүлгөн үзгүлтүктү жана операциялык күндүн узартылышын эске алуу менен 3,1 пайызды түзгөн.

Отчеттук мезгилде ПКСтин иштешинде финансылык тобокелдиктердин деңгээли да төмөн болгон.

Катышуучулардын дебеттик таза позицияны жабуу үчүн резервге койгон каражаттары зарыл болгон деңгээлден үч эсе ашкан. ПКСтин иштешине мониторинг жүргүзүүнүн жыйынтыгы боюнча отчеттук мезгил ичинде системанын жеткиликтүүлүк көрсөткүчү жетиштүү деңгээлде жогору бойдон калып, 99,6 пайызды түзгөн.

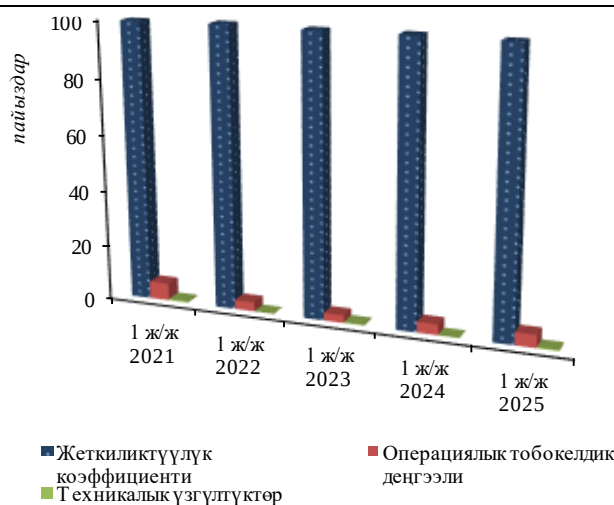
Бирок, системадагы операциялык тобокелдик деңгээли системанын жеткиликтүүлүгүнө таасир этпеген жана айрым катышуучулардын суроо-талабы боюнча узартылган системадагы штаттан тышкаркы кырдаалдарды эске алуу менен 4,6 пайызды түзгөн.

Банктык төлөм карталары менен эсептешүү системалары. 2025-жылдын 1-июлуна карата Кыргыз Республикасында 4 эл аралык система жана «Элкарт» бир локалдык системасы иш алып барган.

Отчеттук мезгилде «Элкарт» улуттук системасы менен 21 коммерциялык банк иш алып барган.

2025-жылдын биринчи жарым жылдыгында мониторингдин жана талдоонун жыйынтыгы боюнча «Элкарт» системасынын жеткиликтүүлүк көрсөткүчү 98,42 пайызды, ал эми системадагы операциялык тобокелдик деңгээли 1,6 пайызды түзгөн.

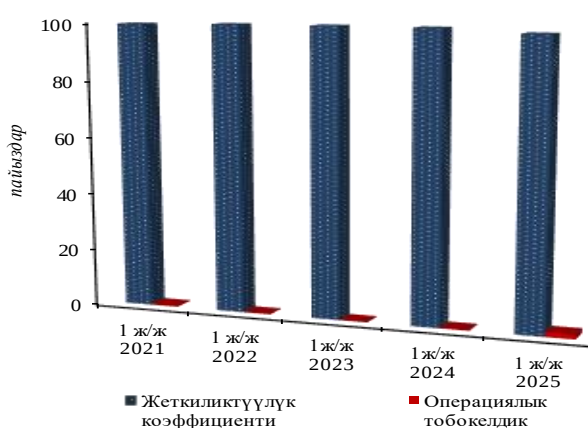
4.3-график. ПКСте жеткиликтүүлүк көрсөткүчүнүн жана операциялык тобокелдиктин катышы

	1 ж/ж 2021	1 ж/ж 2022	1 ж/ж 2023	1 ж/ж 2024	1 ж/ж 2025
Техникалык үзгүлтүктөр, %	0,5	0,0	0,4	0,1	0,4
Жеткиликтүүлүк коэффициенти, %	99,5	100,0	99,6	99,9	99,6
Операциялык тобокелдик деңгээли, %	6,2	3,3	2,7	3,8	4,6

Булагы: Улуттук банк

4.4-график. ББПБда жеткиликтүүлүк көрсөткүчүнүн жана операциялык тобокелдиктин катышы

	1 ж/ж 2021	1 ж/ж 2022	1 ж/ж 2023	1 ж/ж 2024	1 ж/ж 2025
Жеткиликтүүлүк коэффициенти, %	99,7	100,0	100,0	99,8	98,4
Операциялык тобокелдик деңгээли, %	0,3	0,0	0,0	0,2	1,6

Булагы: Улуттук банк

Акча которуу системалары. 2025-жылдын I жарым жылдыгы ичинде коммерциялык банктарда эсеп ачуусуз эл аралык акча которууларды алуу жана жөнөтүү 11 эл аралык акча которуу системасы аркылуу жүзөгө ашырылган.

Электрондук акча менен эсептешүүлөр системалары. Өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырмалуу 2025-жылдын 1-июлуна карата идентификацияланган электрондук капчыктардын саны 3,5 млн жакын капчыкты түзүү менен 28,8 пайызга көбөйгөн.

Отчёттук мезгилдеги электрондук акчанын жүгүртүлүшү боюнча көрсөткүчтөр 2024-жылдын ушул эле мезгилине салыштырганда төмөнкүдөй калыптанган:

- электрондук капчыктардын ортосунда акча каражаттарды которуу операцияларынын саны үч эсе өсүп, 29,0 млн операцияны түзгөн, операциялардын көлөмү 2 эсе өсүп, 44,3 млрд сомду түзгөн;

- накталай жана накталай эмес акча каражаттарына электрондук акчанын алмаштыруу (ордун жабуу) боюнча операциялардын көлөмү үч эсеге көбөйүп, 44,8 млрд сомду түзгөн, операциялардын саны 8 эсе көбөйүп, 19,6 млн операцияны түзгөн;

- электрондук акча менен товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү төлөө боюнча операциялардын көлөмү 90,6 млрд сомду түзүп, 4 эсе көбөйгөн, ошондой эле операциялардын санынын 2 эсе көбөйүшү байкалып, 49,2 млн операцияны түзгөн;

- электрондук капчыкты толуктоо жолу менен электрондук акчаны жайылтуу боюнча операциялардын саны жана көлөмү 2 эсе көбөйүп, 61,6 млрд сом суммасына 24,5 млн операцияны түзгөн.

Банктык эмес төлөм системаларынын операторлорунун системасы. 2025-жылдын 1-июлуна карата Кыргыз Республикасынын төлөм инфраструктурасына үчүнчү жактардын пайдасына төлөмдөрдү кабыл алуу боюнча 25 банктык эмес төлөм системасы кирген, мында, төлөм системасынын операторунун лицензиясына 52 юридикалык жак ээ болгон.

Отчёттук мезгилде алынган маалыматтардын жыйынтыгына ылайык төлөм системаларынын операторлору тарабынан 394,8 млрд сом жалпы суммасына 146,3 млн төлөм иштелип чыккан. 2024-жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда төлөмдөрдүн көлөмү 58,6 пайызга өскөн, ал эми төлөмдөрдүн саны 8,3 пайызга көбөйгөн.

Үчүнчү жактардын пайдасына төлөмдөрдү кабыл алуу боюнча системалардын кеңири тандоосунан улам, бул сегмент жетиштүү деңгээлде өнүккөн атаандаштык менен мүнөздөлөт.

Финансылык билдирүүлөрдү алмашуу каналдары. Кыргыз Республикасынын финансы системасында банктык жана төлөм системалары финансылык билдирүүлөрдү алмашуу үчүн төмөнкү каналдарды колдонот:

- финансылык билдирүүлөрдү берүү каналдары (SWIFT жана башка каналдар);
- Банк-Банк / Банк-Кардар системалары.

Эскертүү: Жогоруда берилген маалымат, атап айтканда, коммерциялык банктар жана төлөм системаларынын операторлору тарабынан берилген отчёттун негизинде даярдалган жана алардын отчётко киргизген коррективдерине жараша өзгөртүлүшү мүмкүн.

V. ФИНАНСЫ СЕКТОРУНУН ИШИН ЖӨНГӨ САЛУУНУ ӨРКҮНДӨТҮҮ

Отчеттук мезгилде финансы-кредит уюмдарынын ишин жөнгө салуучу ченемдик укуктук базанын өнүгүшү пайыздык чендерди төмөндөтүү, активдерди классификациялоо системасын өркүндөтүү, кредиттик тобокелдикти тескөө, санариптик финансылык кызмат көрсөтүүлөрдү өнүктүрүү жана экономикалык өсүш жана керектөөчүлөрдүн укугун коргоо үчүн шарттарды түзүүгө багытталган.

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2025-жылдын 22-январында №2025-П-12/2-2-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтому кабыл алынган, ал кредиттик тобокелдикти тескөө жана ислам банк иши жана каржылоо принциптери боюнча жайгаштырылган активдерди классификациялоо системасын өркүндөтүүгө багытталган.

2. Кредит берүү шарттарынын ачык-айкындуулугун жогорулатуу жана керектөөчүлөрдүн укугун коргоо максатында, продуктунун толук наркын кошо алганда, мамлекеттик же расмий тилдерде кредиттерди берүү шарттарын ачып көрсөтүү маселелери боюнча Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2025-жылдын 22-январында №2025-П-12/2-3-(НФКУ) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтому кабыл алынган.

Ошондой эле токтомдо кредиттик бюролор Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан белгиленген өлчөмдөн ашып кеткен учурларда ломбарддардан насыя боюнча маалымат алууга укуктуу экени белгиленген.

3. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2025-жылдын 22-январында «Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2022-жылдын 5-сентябрындагы №2022-П-33/55-1-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2022-жылдын 22-июлундагы №2022-П-33/45-2-(НПА) «Чет өлкө валютасында алмашуу операцияларын жүргүзүү чөйрөсүндө убактылуу чечимдер жөнүндө» токтомунун аракетин убактылуу токтотуу тууралуу» токтомуна өзгөртүү киргизүү жөнүндө» токтому 2022-жылдын 22-июлундагы токтомдун аракетин убактылуу токтотуу мөөнөтүн 2025-жылдын 1-августуна чейин узартуу бөлүгүндө кабыл алынган.

4. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2025-жылдын 12-мартында №2025-П-12/10-2-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтому кабыл алынган, анда санариптик финансылык кызмат көрсөтүүлөрдү өнүктүрүүнү демилгелөө, аралыктан кредит берүүнүн учурдагы тажрыйбасын өркүндөтүү, алдамчылык тобокелдиктерин кыскартуу жана кардарлар үчүн кызмат көрсөтүүлөрдүн жеткиликтүүлүгүн жогорулатуу, ошол эле учурда процесстердин натыйжалуулугу менен коопсуздукту камсыз кылуунун ортосундагы тең салмактуулукту сактоо максаты каралган.

5. Пайыздык чендерди төмөндөтүү боюнча финансы-кредит уюмдары үчүн шарттарды түзүү максатында, 2025-жылдын 19-мартында №2025-П-12/11-7-(НФКУ) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтому кабыл алынган. Алсак, токтомго ылайык, финансы-кредит уюмдарына Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасында сүткорлук ишти чектөө жөнүндө» мыйзамында белгиленген пайыздык чени жол берилген пайыздык чендин өлчөмүнөн ашпаган деңгээлге чейин төмөндөтүлгөн кредиттерге карата атайын классификацияны колдонбоо мүмкүнчүлүгү берилген.

Кошумча токтом аркылуу ыйгарым укуктуу адамдарга (банктарга, алмашуу бюролоруна ж.б.) 2025-жылдын 1-майынан тартып 2006-жылга чейин чыгарылган, төлөм каражаты статусун жоготпогон АКШ долларынын банкноттору менен алмашуу операциялары боюнча комиссияларды

белгилөөгө укук берилген. Мында комиссиялык сый акынын өлчөмү жогоруда көрсөтүлгөн накталай АКШ долларын чыгарууга байланыштуу чыгашаны эске алуу менен негиздүү болууга тийиш. Бул өзгөртүүлөр Кыргыз Республикасынын валюта рыногунда жасалма банкноттордун пайда болуу ыктымалдыгына байланыштуу тобокелдиктерди азайтууга багытталган.

6. Кыргыз Республикасынын финансы системасынын туруктуулугун жана экономикалык коопсуздугун камсыз кылуу максатында Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2025-жылдын 4-апрелинде №2025-П-12//14-1-(БС) «Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2025-жылдын 17-мартындагы №171-р буйруусун ишке ашыруу жөнүндө» токтому кабыл алынган.

7. Финансы-кредит уюмдарын ишкердик иши менен алектенген аялдарга каржылоону сунуштоосун демилгелөө, жогорку рейтингдеги уюмдардын гарантияларын эске алуу менен банктардын активдерин классификациялоо жана капиталынын жетиштүүлүгүн баалоо системасын өркүндөтүү, ошондой эле өлкөнүн экономикалык өсүшүн жана өнүгүшүн демилгелөөгө багытталган стратегиялык максаттарга багытталган чет өлкө валютасындагы ири кредиттердин өзгөчөлүктөрүн эске алуу максатында Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2025-жылдын 18-июнундагы №2025-П-12/28-1-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» токтому кабыл алынган.

8. Сотко чейинки даттануу жана кепилдик фонддорунун ишин жөнгө салуу маселелери боюнча Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2025-жылдын 27-июнундагы №2025-П-12/31-1-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтому кабыл алынган. Атап айтканда, Кепилдик фонддордун ишин жөнгө салуу эрежелерине (мындан ары – Эрежелер) өзгөртүүлөр киргизилген. Эрежелерде «кардар», «финансы-кредит уюмдары» түшүнүктөрү кеңейтилип, «эл аралык финансы уюмдары» деген жаңы термин киргизилген, ошондой эле кепилдик фонддору кепилдик бере ала турган кредиттик алмаштыруулардын тизмеси аныкталган. Бул тизмеге банктык кепилдиктер, лизинг, соодалык каржылоо жана факторинг кирген.

9. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2025-жылдын 27-июнунда №2025-П-12/31-2-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтому кабыл алынган, ал коммерциялык банктардын туунду жана көз каранды компанияларын жөнгө салуу жагында ченемдик укуктук актыларды Кыргыз Республикасынын «Банктар жана банк иши жөнүндө» мыйзамынын талаптарына ылайык келтирүүгө жана ченемдик укуктук актыларды аталган мыйзамга шайкеш келтирүүгө багытталган. Бул чара коммерциялык банктардын туунду же көз каранды компанияларды түзүү жана/же сатып алуу жагында ишин жөнгө салууну өркүндөтүү үчүн каралган.

ГЛОССАРИЙ

Банктык аманат (депозит) – бул финансы-кредит уюму тарабынан башка жак менен түзүлгөн келишим боюнча кайтарымдуулук, төлөөгө жөндөмдүүлүк, мөөнөттүүлүк шарттарында кабыл алынган акча каражаттар суммасы. Аманаттар мөөнөттүү жана талап боюнча төлөнүүчү болуп бөлүнөт. Талап боюнча төлөнүүчү аманаттардын сактоо мөөнөтү көрсөтүлбөйт, ал эми мөөнөттүү аманаттар – белгилүү бир мөөнөткө салынат.

Банктык кредиттер – бул банк тарабынан белгилүү бир мөөнөткө кайтарымдуулук жана кредиттик пайызды төлөөгө жөндөмдүүлүк шарттарында берилген акча каражаттары.

Валюта рыногу – чет өлкө валютасын сатып алуу/сатуу боюнча операциялар ишке ашырылган рынок. Экономикалык мазмуну боюнча – бул акча рыногунун сектору, мында валюта сыяктуу өзгөчө товарга суроо-талап менен сунуш тең салмактанып турат. Өз багыты жана уюштуруу формасы боюнча бул атайын институттар жана механизмдер топтому, алар өз ара суроо-талап менен сунуштун негизинде улуттук жана чет өлкө валютасын эркин сатуу жана/же сатып алуу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылат.

Акча рыногу – бул катышуучулар ортосунда кредиттер жана баалуу кагаздар формасындагы каражаттар кыска мөөнөткө сунушталган жана алынган рынок.

Баалуу кагаздардын кирешелүүлүгү – баалуу кагаз боюнча жылдык кирешенин анын рыноктук баасына карата катышы; баалуу кагаздын ээси алган пайда ченеми (нормасы).

Турак жайдын жеткиликтүүлүк индекси – жарандардын квартира сатып алуу мүмкүнчүлүгү көз карашынан алганда, турак жай рыногунун абалынын көрсөткүчү. Стандарттуу квартиранын (54 чарчы метр жалпы аянты менен) орточо рыноктук наркынын үч адамдан турган үй-бүлөнүн (эки чоң адам жана бир өспүрүм) орточо жылдык кирешесине катышы катары эсептелет.

Төлөм системаларынын жеткиликтүүлүк коэффициенти – системанын пайдалануучулары үчүн алардын талаптары боюнча кызмат көрсөтүүлөрдөн жана маалыматтардан пайдалануу мүмкүнчүлүгү катары системанын жеткиликтүүлүгүн мүнөздөгөн көрсөткүч. Техникалык үзгүлтүктөрдөн улам иштебей токтоп калуулар, электр энергиясын өчүрүүлөр, системанын операциялык күнүн кеч баштоо же эрте аяктоо, системадан пайдалануу убактысын кыскартат.

Төлөм системаларынын ликвиддүүлүк коэффициенти системанын катышуучуларынын эсептеринде төлөмдөрдү жана эсептешүүлөрдү жүргүзүү үчүн ликвиддүү каражаттардын жетиштүүлүгүн мүнөздөйт.

Макропруденциалдык талдап-иликтөө – бүтүндөй финансы системасынын күчтүү жактарын жана чабал жерлерин баалоо жана мониторинг жүргүзүү.

Минималдуу керектөө бюджетти – жашоо минимумуна ылайык келген минималдуу ыңгайлуулуктардын жана кызмат көрсөтүүлөр топтомунун наркы.

Баалуу кагаздар рыногу – уюштурулган биржалар жана түзүмдөр (баалуу кагаздардын компания-депозитарийлери, эсепке алуу жана клирингдик палаталар), ошондой эле биржанын ишине байланышкан кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштаган башка компаниялар. Бул категорияга иши финансылык корпорациялар тарабынан камсыздалган депозитарийлер жана электрондук клиринг системалары, ошондой эле биржалардын жана аларга байланыштуу институционалдык бирдиктердин ишине көзөмөл жүргүзгөн же аларды жөнгө салган улуттук өз алдынча жөнгө салуучу уюмдар кирет.

Стресс-тесттер – портфелдин макроэкономикалык жагдайда же өзгөчө, бирок чындыкка жакын жагдайларда олуттуу өзгөрүүлөргө дуушар болушуна баа берүү үчүн колдонуучу ыкмалар.

Жумушсуздук деңгээли – айкын жумушсуз жарандардын санынын экономикалык жигердүү калктын жалпы санына карата пайыздык катышы.

КЫСКАРТЫЛГАН СӨЗДӨРДҮН ТИЗМЕСИ

ААК – ачык акционердик коому
АКШ – Америка Кошмо Штаттары
АФКУ – адистештирилген финансы-кредит уюму
ББПБ – Бирдиктүү банктар аралык процессинг борбору
БФКУ – банк эмес финансы-кредит уюмдары
БФКМ – банк эмес финансы-кредит мекемелери
ГСРРВ – Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн grosстук системасы
ЖМК – жалпыга маалымдоо каражаттары
ЖАК – жабык акционердик коому
Жер ресурстары агенттиги – Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Жер ресурстары, кадастр, геодезия жана картография боюнча мамлекеттик агенттик
ИДӨ – ички дүн өнүм
КБ – коммерциялык банк
КБИ – керектөө баа индекси
КЖК – капиталдын жетиштүүлүк коэффициенти
К2.1. – капиталдын шайкештик деңгээли
К3.1. – экономикалык ликвиддүүлүк ченеми
КР УСК – Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитети
КСКК – Кредиттик союздардын каржы компаниясы
МКВ – мамлекеттик казына векселдери
МКО – мамлекеттик казына облигациялары
МФУ – микрофинансылык уюм
М2 – акча массасы
Мамфинкөзөмөл – Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлигине караштуу финансы рыногун жөнгө салуу жана көзөмөлдөө мамлекеттик кызматы
Улуттук банк – Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы
п.п. – пайыздык пункт
ПРБО – мезгил-мезгили менен берилүүчү регулятивдик банктык отчет
ПКС – пакеттик клиринг системасы
РППУ – потенциалдуу жоготуулардын жана чыгым тартуулардын ордун жабууга каралган резерв
ТСК – таза суммардык капитал
ФАО (FAO) – БУУнун Азык-түлүк айыл чарба уюму
ФКУ – финансы-кредит уюму
DTI (Debt-to-Income) – карыз алуучунун кредиттер боюнча төлөө суммасынын (отчеттук мезгил ичиндеги негизги карыздын суммасын жана пайыздык төлөмдөрдү кошо алганда) карыз алуучунун кредит берүү учурунда билдирилген негизги жылдык кирешесине катышы
LTV (Loan-to-Value Ratio) – берилген кредиттердин көлөмүнүн күрөөлүк камсыздоонун наркына карата катышы
ROA (Return on assets) – активдердин кирешелүүлүк коэффициенти
ROE (Return on equity) – өздүк капиталдын кирешелүүлүк коэффициенти
SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications) – маалыматтарды берүүнүн жана төлөмдөрдү өткөрүүнүн эл аралык банктар аралык системасы
VaR (value at risk) – белгилүү бир убакыт ичинде акчалай мааниде мүмкүн болуучу максималдуу жоготуулар.